

Kerhotoiminnan laatu

- hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun

Tiina Karhuvirta ja Riikka Kuusisto (toim.)

Kerhotoiminnan laatu

- hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun

Kerhotoiminnan laatu

- hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun

© Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Toimitus

Tiina Karhuvirta ja Riikka Kuusisto

Kirjoittajat

Riina Hänninen, Savonlinnan Normaalikoulu

Tiina Karhuvirta, Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Virva Kela-Piironen, Vantaan kaupungin sivistysvirasto

Pirkko Korhonen, Perniön yhteiskoulu ja lukio

Merja Kuosmanen, Savonlinnan Normaalikoulu

Petra Kurki, Savonlinnan Normaalikoulu

Riikka Kuusisto, Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Terhi Loppi, Tesomajärven koulu, Tampereen kaupunki

Saana Saarikivi, Harrasteharava-hanke, Helsingin kaupunki

Jouko Salo, alueasiamies OAJ Keski-Suomi

Ilona Sammalkorpi, Turun Normaalikoulu

Marja Tervaselkä-Jalonen, Rauman Normaalikoulu

Johanna Wahlman, Myllymäen koulu, Lappeenrannan kaupunki

Kuvat

s. 29,33, Ilona Sammalkorpi

s. 44, Marja Tervaselkä-Jalonen

s. 49-50, Merja Kuosmanen

s. 62-63, sykayskerho.blogspot.fi

Taitto

Annika Jokinen

Paino

Vammalan kirjapaino Oy, Sastamala 2013

ISBN (nid.) 978-952-5853-29-2

ISBN (pdf) 978-952-5853-30-8

Sisällys

ESIPUHE

KOULUN KERHOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN7

KOULU HARRASTEPAIKKANA9

KERHOTOIMINNAN LAATUKRITEERIT 15

LAATU KERHOTOIMINNASSA 18

Tavoitteet 18

Rakenteet, organisointi ja ohjaus 18

Sisällöt 20

Arviointi 20

KERHONOHJAAJAN VASTUUT

JA VELVOLLISUUDET 23

TOTEUTTAMISEN MALLEJA 26

Koulun kerhomessut 26

Harrastava iltapäivä Tampereella (HIP) 32

Tyttöjen klubi 36

Vantaan kerhotoimintaa 37

Kerhotoiminta opetusharjoittelussa 40

Perhekerho 44

Kerhot projektiharjoittelussa 46

Nuorten parlamentti -kerhotoiminta 53

Mediakerho 55

Kerho erityisoppilaille 58

Sykäyskerho 60

LÄHTEET 62

ESIPUHE

Jani Kaaro kirjoittaa kolumnissaan (Helsingin sanomat 26.11.2012) näkemyksensä siitä, mitä tavoitetta varten koulu oikeastaan on olemassa seuraavasti:

”Olemme kaikki varmasti yhtä mieltä siitä, että koulun tarkoitus on valmentaa lapset tulevaisuutta ja elämää varten. Koulun pitäisi kasvattaa nuoria, joilla on itseluottamusta tehdä, kokeilla ja tutkia. He uskaltaisivat puhua tuntemattomille. He uskaltaisivat kokeilla jotakin, mitä ei ole ennen kokeiltu. He olisivat oma-aloitteisia ongelmanratkaisijoita, riittävän kypsiä kysyäkseen neuvoa, ja he osaisivat toimia yhteistyössä. He olisivat valmiita perustelemaan omat näkemyksensä, kyseenalaistamaan vallitsevia totuuksia ja käyttämään luontaista uteliaisuuttaan tutustuakseen toisten ihmisten käsityksiin. Sellainen koulu olisi valmistautumista elämään.”

Koulun kerhotoiminta on parhaimmillaan Jani Kaaron kuvailemaa kasvatus- ta, jossa oppilaita tuetaan kokeilemaan ja tutkimaan asioita omista kiinnostuksen lähteistä käsin. Se pyrkii lisäämään lasten ja nuorten itseluottamusta omiin kykyihinsä ja löytämään juuri sen elämänpolun, jota pitkin on hyvä astella tulevaisuuteen.

Kerhoissa vapaassa, luottamuksellisessa ja vuorovaikutuksellisessa ilmapiiressä on turvallista opetella perustelemaan omia näkemyksiään ja vastavuoroisesti pysähtyä kuulemaan, mitä toinen minulle sanoo. Monipuolisissa ja laadukkaissa kerhoissa oppilailla on oikeasti mahdollisuus kokeilla jotain sellaista, jota tämä ei ole koskaan aikaisemmin kokeillut, ehkä hän ei ole edes tiennyt sellaista harrastusten ja toimintojen olemassaoloa.

Tähän kirjaan on koottu perustietoa koulun kerhotoiminnasta, siihen liittyvistä monipuolisista oppimisympäristöistä, monipuolisista mahdollisuuksista toteuttaa koulun kerhotoimintaa myös moniammatillisesti, kerhotoiminnan laadun arviointiin liittyvistä asioista ja ohjaamisen vastuukysymyksistä. Mukaan on pyydetty myös erilaisia esimerkkejä, kuinka koulut ovat toteuttaneet hyvinkin monipuolista ja oman koulun erityisiin tarpeisiin vastaavaa kerhotoimintaa.

30.11.2012

Tiina Karhuvirta ja Riikka Kuusisto

KOULUN KERHOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Koulun kerhotoiminta perustuu lakiin ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin

Koulun kerhotoiminta on perusopetuslain (47§) ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista toimintaa. Koulun kerhotoiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Tämä tavoitteellinen toiminta tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa siten oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia. Vuoden 2004 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista poiketen nyt voimassa olevan tekstin mukaisesti kerhotoiminnan tavoitteina on myös omaehtoisuuteen kannustaminen, terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen löytyvät kummastakin asiakirjasta. Koulun kerhotoiminnan katsotaan myös vahvistavan oppilaan oppimismotivaatiota ja tukevan hänen kaikenpuolista hyvinvointiaan. Oppilashuollollisena ja eri hallintokuntien rajoja ylittävänä voidaan pitää näkemystä, että koulun kerhotoimintaan osallistuminen voidaan suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea tosin vapaaehtoisuus edelleen säilytettynä. Koulun kerhotoimintaa ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä on kehitetty voimakkaasti myös osana Perusopetus paremmaksi -ohjelmaa vuodesta 2008. Keskeiset järjestötoimijat ovat toimineet yhteistyökumppaneina kehittämistyössä.

Muusta koulun toiminnasta poiketen koulun kerhotoiminta ei kuitenkaan sisällä koulun muulle toiminnalle ominaisia oppisisältötavoitteita tai oppimisen arviointia. Se ei siis ole oppituntien jatke, valinnaiskurssi tai tukiopetusta. Koulun kerhotoimintaa ei arvostella, siitä ei saada numeroita ja mahdollisen opettajaohjaajan tulisi toteuttaa ohjaamistaan opettamisesta poiketen.

Koulun kerhotoiminta vastaa erilaisiin tarpeisiin

Oppilaan silmin katsoen koulun monipuolinen kerhotoiminta antaa hänelle mahdollisuuden kokeilla sellaisia harrastuksia, joita hänellä ei ehkä muutoin ole mahdollisuus harrastaa, syventää omia kiinnostuksen kohteita, etsiä ja löytää aivan uusiakin tietoja ja taitoja eri aihealuilta. Kerhoissa hänen on mukava toimia aktiivisesti yhdessä toisten kanssa, olla osa kouluyhteisöä ja vaikuttaa siihen, mitä kerhossa tehdään. Koulun kerhotoiminta voidaan nähdä

koulujen oppimisympäristöjen laventajina ja rikastajina. Koululaisen oppimisympäristön on tärkeää olla niin monipuolinen, että jokainen oppilas voi löytää sieltä mieleistensä tekemistä ja saada onnistumisen kokemuksia.

Kerhotoiminnan tavoitteissa korostetaan kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä. Opettajan näkökulmasta katsoen kerhotoiminta antaa mahdollisuuden oppilaiden kokonaisvaltaiseen tuntemiseen ja lisää siten opettajan valmiutta huomioida opetuksessaan oppilaiden vahvuudet ja tarpeet.

Kodin kasvatustyön tukemisen koulun kerhotoiminnan tavoitteisena toimintana voi ymmärtää sekä kasvatuskumppanuuden korostamisena ja vaikkapa reagoitiväylänä lapsen tarvitsemaan erityiseen tukeen muissa kuin oppimiseen liittyvissä ongelmissa. Oppilaan tuntemisen lisääminen viittaa vuorovaikutussuhteen tiivistämiseen ja erityisesti mahdollisuuteen roolien vaihtamiseen ja sen myötä syvempään ymmärrykseen toisesta ihmisestä. Niin opettajan kuin oppilaankin näkökulmasta vapaa kohtaaminen ilman opetukseen liittyviä tavoitteita avaa mahdollisuuden uudenlaiseen vuorovaikutukseen.

Lähteet

- Karhuvirta, T. 2012. Koulun kerhotoiminta - formaalin ja nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Markus Söderlund, M. (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 128.
- Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. 2010. Koulun kerhotoiminta, hyvinvointia lapsen ja nuoren elämään - näkökulmia laatuun, vakiinnuttamiseen ja toimenpiteisiin.
- Kerhotoiminta osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. 2008. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Opetushallitus.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010. Määräykset ja ohjeet 2011:20. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/132882_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_ja_taydennykset2010.pdf (luettu 27.11.2012.)
- Perusopetuslaki (628/1998) 47§
- Pohjola, K. & Jokinen, K. 2009. Media oppimisympäristönä ja haasteena koululle. Nuorisotutkimus 1/2009.
- Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä. Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen.

KOULU HARRASTEPAIKKANA

Yhteistyötä – kenen kanssa ja miksi?

Koulun kerhotoiminta on luonteeltaan tavoitteellista toimintaa, joka kuitenkin poikkeaa merkittävästi oppitunneista. Koulun kerhotoiminnan luonteeseen kuuluu avoimuus, vapaaehtoisuus ja ohjaajuus. Vaikka koulun kerhotoiminnassa opitaan, sen tavoitteena ei ole opettaminen. Oppiminen ja vuorovaikutus on varmasti vastavuoroista ja oppijoita ovat niin kerhonohjaajat kuin kerholaisetkin.

Koulun kerhotoiminta on yksi osa koulun toimintakulttuuria, jolloin koulussa vallitseva toimintakulttuuri vaikuttaa siihen, miten koulun kerhotoimintaa järjestetään. Toisaalta koulun kerhotoiminnan organisointi voi olla hyvä keino murtaa koulun toimintakulttuuria entistä avarammaksi, osallistavammaksi ja yhteistyöhakuisemmaksi.

Koulun kerhotoiminnan kehittäminen ja toteuttaminen eri toimijoiden yhteistyössä varmistaa kerhotoiminnan monipuolisuuden, antaa mahdollisuuden uudistuksiin myös pedagogisista lähtökohdista lähtien, lisää koulun ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuoropuhelua ja kohdentaa taloudelliset resurssit mahdollisimman oikea-aikaisesti mahdollisimman vaikuttavasti.

Yhteistyö koulun oman oppilaskunnan kanssa

Yhteistyö koulun omien oppilaiden ja oppilaskunnan kanssa on koulun kerhotoiminnan suunnittelun ja kehittämisen kannalta oleellista. Oppilaskunnalle osallistuminen koulun kerhotoiminnan kehittämiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen on yksi merkittävä koko koulua koskeva vaikuttamisen kenttä. Tämä onkin jo toteutunut osassa kouluja, joissa Opetushallituksen selvityksen (2012) mukaan oppilaat ovat voineet vaikuttaa koulun kerhotoimintaan. Oppilaskunta voi olla mukana koulun kerhotoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa ainakin kartoittamalla oppilaiden toiveita ja tarpeita kerhojen aihealueista, tiedottaa koulun kerhotoiminnasta yleisestikin, kun oppilaskunnan asialistalla olevia asioita käsitellään omissa luokissa ja erilaisten kerhomatineeiden järjestelyn tukena ja koulun kerhotoiminnan arvioinnissa ts. onko kerhotoiminta ollut riittävää, miten kerhot ovat toteutuneet ja millaisia uusia kehittämissuunnitelmia näiden pohjalta voisi viedä eteenpäin seuraavan lukuvuoden kerhotoimintaa suunniteltaessa. Mikäli koulun kerhotoimintaan kytkettäisiin

koulun oppilaskunnat mukaan edellä esitetyllä tavalla, voisi tämä merkitä sekä oppilaskunnan toiminnan merkittävyyden kohentumista ja myös koulun kerhotoiminnan kytkemistä osaksi koulun toteuttamaa demokratiakasvatusta. Tietysti jollakin kerholla voi olla toiminnan tavoite jo sinällään demokratiakasvatuksellinen, kuten yläkoulujen Nuorten parlamentti – kerhoilla.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Oppilaiden vanhemmat, vaikkapa vanhempainyhdistysten kautta, ovat myös varsinaisia tietolähteitä ainakin sen suhteen, mitä harrastusmahdollisuuksia alueella jo on ja millaisia harrasteita omaan lähiympäristöön toivottaisiin. Vanhempien näkemykset kerhotoiminnan tavoitteiden toteutumisessa edellyttää joka tapauksessa yhteistyötä. Onko se koulun vanhemmille suunnattu kysely koulun kerhotoiminnasta ja vanhempien toiveista tämän suhteen vai vanhemmillekin tarkoitettu tilaisuus, jossa kerholaiset voivat esittäytyä ja kertoa ja esittää sitä, mitä kuluneen kauden aikana kerhoissa on tapahtunut? Koulun kerhotoiminta on joka tapauksessa positiivinen asia, joka voi yhdistää vanhempia syvemmin, kuin pelkkä luokkaretkirahaston kerääminen tai kahvi- ja pulla-automaattina toimiminen koulun eri tilaisuuksissa. Voisiko kuvitella vanhempien yhteistä tilaisuutta, jossa keskusteltaisiin, suunniteltaisiin ja ideoitaisiin koulun kerhotoimintaa yhteisöllisestä lähtökohdasta?

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Koulut ovat perinteisesti tehneet vakiintunutta yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yleisin koulujen yhteistyökumppani on seurakunnat ja yhteistyömuotoina erityisesti uskonnollisiin tilaisuuksiin liittyvät toimet, kuten jumalanpalvelukset ja päivänavaukset. Muita vakiintuneita kumppaneita ovat kunnan nuoriso-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi ja kirjastot. Yhteistyötä eri kansalaisjärjestöjen kanssa tehdään enemmän yläkouluissa kuin alakouluissa.

Koulut ovat joillakin alueilla muodostuneet toimintakeskuksiksi, joiden tiloja hyödyntävät erilaista harrastustoimintaa tuottavat järjestöt. Kaikki koulun tiloissa lapsille ja nuorille järjestettävä harrastusluonteinen toiminta ei tietenkään kuulu koulun kerhotoiminnan piiriin, vaan ainoastaan se kerhotoiminta joka on kirjattu koulun vuotuisen toimintasuunnitelmaan. Tosin koulun kerhotoimintaa toki voidaan suunnitella ja miksei toteuttaakin yhdessä eri järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Poikkihallinnollisuus ja moniammatillisuus voimavarana

Koulun kerhotoiminnan monipuolinen ja tavoitteellinen kehittäminen edellyttää kunnan tasoista poikkihallinnollista yhteistyötä. Poikkihallinnollinen yhteistyö tuo mukanaan moniammatillisen otteen koulun kerhotoimintaan. Moniammatillisuuteen sisältyy aina haasteita esim. osallistujien erilaisuus, organisaatioiden erilaiset toimintakulttuurit ja -tavat, arvomaailma, asenteet, motivaatio, kieli, terminologia, tiedeperusta, oletukset ja ajattelutapa.

Kunnan nuorisotoimi on mainittu yhtenä koulun yhteistyökumppanina ja koulun ja nuorisotoimi tekevät useantasoista yhteistyötä. Koulun kerhotoiminnan kehittäminen voi olla sekä kunnan eri virastojen välistä yhteistyötä, jolloin lasten ja nuorten kasvuprosessia tarkastellaan monesta eri näkökulmasta.

Koulun kerhotoiminnan voi kunnan kannalta nähdä lasten ja nuorten hyvinvoinnin strategisena elementtinä. Koulun kerhotoiminta tarjoaa välineitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tueksi avaamalla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaikkien lasten ja nuorten ulottuville. Lisäksi koulun kerhotoiminta voidaan nähdä myös yhtenä välineenä toteuttaa varhaista puuttumista mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Näin erityisesti silloin, kun koulun kerhotoiminnassa huomataan siihen liittyvä varhaisen puuttumisen ja erityisen tuen tarjoamisen mahdollisuus. Eri hallintokuntien välistä yhteistyötä ei tapahdu ilman johdon sitoumuksia ja päätöksiä. Hallinnontason saumaton yhteistoiminta sinänsä ei ole päämäärä vaan tavoite lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Liisa Häikiön (2009) mukaan hyvinvointiin vaikuttavat samanaikaisesti omakohtaiset näkemykset ja tuntemukset (esim. tunne välittämisestä, yksinäisyys, uhat ja pelot, arvostuksen puute, koettu terveys ja yhteisyyden ja kuulumisen tunne) sekä ulkoiset mitattavissa ja arvioitavissa olevat ulottuvuudet kuten yksinolo, lähi-verkostot, turvallisuus, terveys ja riskit. Häikiö tuo esille myös lapsen elämän keskinäisten toimintaympäristöjen välisen vuorovaikutuksen ja tästä vuorovaikutuksesta muodostuvan kokonaisuuden. Koulun kerhotoimintaa kannattaa arvioida myös lasten ja nuorten hyvinvoinnin kokemuksen tasajana erityisesti silloin, kun koulun kerhotoiminnan toteuttaminen kiinnittää huomiota myönteisiin kokemuksiin ja osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunteen lisäämiseen.

Kunnan sisäinen yhteistyö koulun kerhotoiminnassa merkitsee ainakin koordinoitua ja keskustelua yhteisistä tavoitteista. Koulun kerhotoiminta yhtenä nuorisotalon kehittämiskohteenä on perusteltua myös nuorisolain (7a§) mukaan. Kyseessä on yksi nuorille tarkoitettu palvelu, jonka riittävyyden, laadukkuuden ja saavutettavuuden arviointi on yksi paikallisen monialaisen nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä.

Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

Järjestöjen osuutta koulun kerhotoiminnan toteuttajina ei ole juurikaan analysoitu. Opetushallituksen (2011) selvityksessä mainituista järjestötoimijoista harrastusjärjestöjä edusti lähinnä 4H-liitot, joilla saattaa olla merkittävä rooli koulun kerhotoiminnan toteuttajina osassa maatamme. Malli-YK-toimintaa saatetaan järjestää kouluissa sekä osana opetusta että osana koulun kerhotoimintaa, jolloin osa nuorten malli-YK -toimintaan valmistautumisesta tapahtuu koulun kerhotoimintana.

Yhdistysten palvelutoiminnassa voidaan myös parhaimmillaan vastata erittäin laajoihin holistisiin kasvatustavoitteisiin tai tarpeen mukaan varsin rajattuun kasvatavoitteeseen. Koulun kerhotoiminnan ja järjestöjen yhteistyön helpoimmin mieleen tuleva muoto on vaikkapa urheiluseuran toteuttama liikuntakerho, jolloin ”tilaajana” toimisi koulu ja ”tuottajana” kyseinen urheiluseura. Nuori Suomi ry on koonnut paketin tällaisesta toimintamallista.

Yhteistyö on kuitenkin syvällisempää ja hedelmällisempää, mikäli suunnittelussa hyödynnetään molemminpuolista asiantuntemusta; kansalaisjärjestöillä on paljon asiantuntemusta ja kokemusta omilta toimialoiltaan, joiden saattaminen koulujen käyttöön hyödyntäisi koulun kerhotoimintaa ja opetusta, rikastaisi edelleen opettajien pedagogista keinovalikoimaa ja kiertyisi lopulta koko yhteiskunnan hyväksi. Kansalaisjärjestöjen kanssa toteutettava koulun kerhotoiminta saattaisi olla hyvä mallinnus yleisestikin järjestöjen ja koulujen välisen yhteistyön syventämiseen ja siten kansalaistoiminnan tuominen demokratiakasvatuksen hengessä koulutyöhön mukaan.

Kerhokeskus on vuoden 2013 aikana mallintamassa yhden kansalaisjärjestön kanssa sitä, kuinka alakouluilla voisi olla yhteiskunnalliseen ja globaaliin ajatteluun kasvattavaa kerhotoimintaa. Kerhokokonaisuus suunnitellaan ja kokeillaan yhdessä opettaja-ohjaajien kanssa. Kokonaisuuteen tavoitellaan sisään myös mallia siitä, kuinka kerholaiset osallistuvat oman kerhonsa toiminnan suunnitteluun.

Eduskunnan ja Kerhokeskuksen yhdessä toteuttama Nuorten parlamentti toteutuu osin koulun kerhoissa ja joiltain osin myös osana valinnaiskursseja. Toiminta on joka tapauksessa yksi järjestön luoma kerhotoimintakokonaisuus, joka toteuttaa aihekokonaisuuden tavoitteita. Kyseisen kokonaisuuden toimintamuodot on pyritty perustelemaan siten, että ne edesauttavat kerholaisen kokemusta aktiivisena kansalaisena toimimisesta. Toiminta on luonteeltaan avointa ja vapaaehtoista kaikille osapuolille.

Koulun kerhotoiminnan ja kolmannen sektorin toimijoiden välistä yhteistyömahdollisuutta on mallinnettu yläkouluille tarkoitettuna vapaaehtoistoiminnan kerhokonseptilla. Tämä kerhokonsepti perustui näkemykseen siitä, että nuoret olisivat varsin halukkaita osallistumaan erilaisiin vapaaehtoistoiminnan muotoihin, mikäli he tietäisivät toiminnasta. Yläkoulujen kerhotoiminta koettiin yleisesti myös alakouluja haasteellisemmaksi toimintakentäksi. Nuorten kasvuprosessia ajatellen avaukset yhteiskuntaan ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan saattaisivat olla erityisen otollisia yläkoulun kuluessa. Kerhokonseptia lähdettiin toteuttamaan osana EU:n vapaaehtoistoiminnan vuotta ja mukana olivat Kansalaisareena ry (vapaaehtoistoiminnan yleisenä asiantuntijana), Mannerheimin lastensuojeluliitto MLL ja Punainen Risti (laajan paikallisen vapaaehtoistojaverkoston haltijat), Nuorten Akatemia (nuorten omaehtoisen toiminnan asiantuntijana), Allianssi (teemavuoden organisoija) ja Kerhokeskus - koulutyön tuki ry (kerhotoiminnan asiantuntijana). Toimijoiden yhteistyönä luotiin kerhokokonaisuus kerhotunteineen, jonka ohjaajana voi olla opettajan sijaan tai rinnalla myös paikallinen vapaaehtoinen. Kerhokonsepti on edelleen toteutettavissa ja ohjeet ovat Kerhokeskuksen julkaisemassa Yhdessä enemmän - vapaaehtoistoiminnan kerhokokonaisuus yläkouluille -materiaalissa.

Kansalaisjärjestöjen ja koulun kerhotoiminnan yhteistyössä on omat haasteensa, esimerkiksi tasapainottelu kansalaisjärjestön oman agendan ja koulun kerhotoiminnan tavoitteiden yhteensovittamisessa, mahdollisten vapaaehtoisten kerhonohjaajien osaamisen todentaminen ja joidenkin taitojen vahvistaminen, kerhotoiminnan pitkäjänteisyyden ylläpitäminen ja kaikkien osapuolten sitoutuminen niihin sääntöihin ja ohjeisiin, joita koulu saattaa toiminnalle asettaa.

Lähteet

- Häikiö, L. 2009. Kerhotoiminnan merkitys lapsen ja nuoren hyvinvointiin. Esimerkkinä Tampereen kaupungin Harrastava iltapäivä -hanke. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua.
- Karhuvirta, T. 2009. Koulun kerhotoiminta lasten ja nuorten osallisuuden lisäjänä. Teoksessa Kenttälä, M. ja Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua.
- Karhuvirta, T. 2012. Koulun kerhotoiminta - formaalin ja nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Markus Söderlund, M. (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128.

- Kasurinen, H. 2009. Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö peruskoulussa. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta - osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.
- Nuorisolaki 72/2006
- Opetushallitus 2011. Demokratiakasvatusselvitys. Raportit ja selvitykset 2011:27.
- Rytkölä, T.; Kesler, M. ja Karhuvirta, T. 2011. Yrittäjyys-, kansalais- ja tiedekasvatus yhteisen sateenvarjon alla – järjestön näkökulma kansalaisen taitojen kehittymiseen. Teoksessa Rytkölä, T.; Ruskovaara, E. ja Järvinen, M.R. (toim.) Yrittäjyyskasvatus perus- ja toisella asteella – näkökulmia pedagogiikan kehittämiseen.

KERHOTOIMINNAN LAATUKRITEERIT

Opetusministeriö täydensi Perusopetuksen laatukriteereitä 2012 kerhotoiminnan sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan laatukriteereillä. Laatukriteerit pohjaavat hallitusohjelman tavoitteeseen kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan vakiinnuttamisesta. Vakiinnuttamisella tavoitellaan oppilaiden harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä.

Koulun kerhotoiminta ja aamu- ja iltapäivätoiminta ovat tavoitteiltaan, sisällöiltään ja pedagogikaltaan toisistaan poikkeavia sisältökokonaisuuksia. Siksi on hyvä, että kummallekin on laadittu omat laatukriteerit.

Koulun kerhotoiminta määritellään perusopetuslaissa (628/1998) ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Sen järjestämisen periaatteet kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan ja koulun tehtävänä on huomioida kerhotoiminta vuosittaisessa työsuunnitelmassaan. Laatukriteerit täydentävät opetussuunnitelmaperusteisia laatutavoitteita ja yhdistävät kerhotoiminnan tiiviimmin koulun suunnitelmalliseen toimintaan ja kehittämiseen.

Laatukorteissa esitetään edellytykset laadukkaalle toiminnalle. Kuntien ja koulujen tulee huolehtia edellytysten täyttymisestä. Laatukorteissa erotetaan rakenteellisesti järjestäjän ja koulun taso aikaisemmin julkaistujen laatukorttien kaltaisesti. Laatukorteissa on lisäksi esitetty muiden laatukorttien mukaisesti kuvaus laadusta sekä laadun kehittämisen kysymyksiä. Laadun kehittämisen kysymykset ohjaavat pitkäjänteiseen toiminnan kehittämiseen ja niiden avulla voidaan arvioida, täyttääkö nykyinen toiminta nämä vaateet. Kysymyksillä ohjataan pohtimaan, miten laatukriteereitä voidaan hyödyntää toiminnan pitkäjänteisessä kehittämisessä jatkossa ja miten arvioinnissa nousseet kehittämiskohteet otetaan huomioon. Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kerhotoiminta tukevat koulun perustehtävää ja luovat lapselle ehjän ja tasapainoisen koulupäivän.

Opetuksen järjestäjän laatukriteerit ovat:

- Opetuksen järjestäjä on sitoutunut pitkäjänteisesti kerhotoiminnan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen
- Kerhotoimintaa koordinoidaan ja kehitetään eri hallinnonalojen, kolmannen sektorin toimijoiden ja koulun sidosryhmien yhteistyönä
- Kerhotarjonta on monipuolista ja laadukasta

- kerhotoimintaa käytetään osana yleistä, tehostettua ja erityistä tukea
- toimintaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti

Koulun tasolle suunnatuissa laatukriteereissä huomioidaan sisältöä monipuolisesti. Oppilaiden osallistaminen ja huoltajien mukaan ottaminen on otettu esille kerhotarjonnan suunnittelemisessa. Arviointi täydentää uusien laatukriteereiden toteuttamista koskevia ohjeita ja linkittää sen jatkuvaan toiminnan parantamiseen ottamalla huomioon myös asiakasnäkökulman eli oppilailta tulevan arvokkaan palautteen huomioimisen.

Koulun laatukriteerit ovat:

- Toiminta on monipuolista, huomioi erilaiset tarpeet ja sitä arvioidaan säännöllisesti
- Toimijoilla on yhteiset toimintaperiaatteet ja toimiva yhteistyö
- Kerhotoiminta niveltyy osaksi oppilaan turvallista koulupäivää
- Toiminnan suunnittelussa huomioidaan oppilailta saatu palaute
- Ohjaajalla on riittävä osaaminen yksilön, ryhmän ja kerhon sisällölliseen hallintaan
- Toiminnasta tiedottaminen on tehokasta ja tavoittaa oppilaat, huoltajat ja eri toimijat

Laatukriteerit tukevat kunnan ja opetuksen järjestäjän toiminta- eli laatu-järjestelmän toteuttamista. Laatutyön toteuttamisen, laadun seuraamisen, mittaamisen ja kehittämisen tulee olla systemaattista ja säännöllistä toimintaa, josta opetuksen järjestäjä vastaa myös kerhotoiminnan osalta. Perusopetuksen laatukriteereitä on runsaasti 11 laatukortissa ja niitä voidaan nostaa arvioitavaksi säännöllisin väliajoin kunnan painopistealueiden mukaisesti. Arviointisykli on usein 2-3 vuotta. Kerhotoiminnan laatukriteereitä on koululle kuusi ja niiden kaikkien toteutumista seurataan säännöllisesti jättämättä kriteereitä väliin. Kerhojen toimintaa tulee seurata ja arvioida lukuvuosittain, jotta vaihtuvien ikäluokkien tarpeita voidaan suunnittelussa, sisällöissä ja resursseissa ottaa jäsentyneesti huomioon.

Koulussa itsearviointi kertoo, toteutuuko kerhotoiminnan laatu kriteereiden mukaisesti. Laadun kehittämisen kysymyksillä voidaan täsmentää kerhojen toteutuksen ja suunnittelun eri osa-alueita ja saada laajempi käsitys toiminnan nykytilan tasosta. Kriteereiden itsearvioinnin jälkeen laaditaan koulussa kuvaus toiminnan toteutumisesta ja verrataan sitä ministeriön laatukuvaukseen, joka toimii toiminnan tavoitteena.

Opetuksen järjestäjä seuraa koulujen kerhotoiminnan toteuttamista. Koulujen itsearviointien tulokset kootaan yhteen ja arvioidaan kunnan tasolla kerhotoiminnan tavoitteenmukaisuutta ja kattavuutta. Uusia keinoja kerho-ohjaajien saatavuuteen erityisesti perusopetuksen ylimmillä luokilla voidaan pohtia mm. tämän teoksen esimerkkien pohjalta. Kunnassa arvioidaan kerhotoiminnan kehittämistyötä ja sen tuloksia, jotta dokumentoitua tietoa voidaan hyödyntää kerhotoiminnan suunnittelussa.

Lähteet

- *Kerhokeskuksen lausunto Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmistelevan työryhmän muistiosta 22.5.2012*
- *Kerhot hyrräämään. Näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. Rajala, R. (toim.) Oppaat ja käsikirjat 2011:11. Opetushallitus.*
- *Koulun kerhotoiminta, hyvinvointia lapsen ja nuoren elämään. Näkökulmia laatuun, vakiinnuttamiseen ja toimenpiteisiin. 2010. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.*
- *Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmistelevan työryhmän muistio. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:8.*
- *Perusopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2004. Opetushallitus.*
- *Perusopetuksen laatukriteerit. 2010. Opetusministeriön julkaisuja 2010:6.*
- *Perusopetuslaki 628/1998.*
- *Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit. Osa julkaisusta 2012:29. Opetus- ja kulttuuriministeriö.*

LAATU KERHOTOIMINNASSA

Kerhotoimintaa on kehitetty valtionrahoituksen turvin yli 30 miljoonalla eurolla vuodesta 2008 alkaen. Merkittävä panostus on johtanut siihen, että yli 90 % kouluista järjestää kerhotoimintaa. Osallistuvilta oppilailta ei voida periä osallistumismaksuja. Kerhotoiminnan positiiviset vaikutukset mm. koulumotivaation ja ryhmähengen paraneminen, näkyvät koko kouluyhteisössä ja ovat kannustaneet kuntia jatkamaan ja kehittämään toimintaa edelleen. Laadukas kerhotoiminta edellyttää hyvää organisointia, tavoitteellisuutta ja vahvaa sitoutumista, jotka mahdollistetaan mm. riittävällä resursoinnilla.

Tavoitteet

Koulun kerhotoiminnan tavoitteena on tukea oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Kerhotoiminnalla on merkittävä vaikutus oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointiin. Parhaimmillaan se voi toimia oppilashuollollisena, syrjäytymistä ehkäisevänä tukimuotona.

Kerhotoiminnan tavoitteet koulussa eivät lähde yksittäisen oppiaineen tavoitteista tai opettajan laatimista tavoitteista, vaan toiminnan suunnittelun ja toteutuksen tulee olla aidosti oppilaslähtöistä. Kokemus kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta on avain kerhoharrastuksessa viihtymiseen ja sen jatkamiseen. Oppilaiden myötävaikutuksella koulun kerhotoiminnasta muodostuu monipuolista vapaa-ajan toimintaa, jossa oppilaille luodaan mahdollisuuksia onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin.

Kerhotoiminta toimii myös kodin ja koulun yhteistyön luontevana väylänä. Toiminnalla vahvistetaan kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä.

Rakenteet, organisointi ja ohjaus

Kerhotoiminnan **rakenteelliset laatutekijät** muodostuvat lainsäädännöstä, hallinnosta ja rahoituksesta. Kerhotoimintaa ohjaava normipohja sisältyy perusopetuslakiin ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Kerhotoiminnan tavoitteita kyseisen asiakirjan mukaan ovat:

- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen
- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen

Kerhonohtajina toimivat tällä hetkellä pääasiassa opettajat. Ohjaajana voi toimia muutkin täysi-ikäiset henkilöt. Mahdollisuuksia hyödyntää järjestöjä sekä opettajaksi opiskelevia kerhonohtajina opettajien lisäksi on hyvä huomioida. Yhteistyö koulun kumppaneiden kanssa tukee opettajien jaksamista ja lisää laadukkuutta motivoituneiden ohjaajien kautta. Alaikäinen kerhonohtaja on aina aikuisen vastuulla, joka vastaa ohjaajan toiminnasta. Koska kerhotoiminta on kiinteä osa koulun toimintaa, vastaa koulu ohjaajien perehdyttämisestä koulun tiloihin ja välineisiin, niiden hyödyntämisestä vastuullisesti sekä sopii yhdessä toteuttamisen periaatteista ohjaajien kanssa. Kerhotoiminnassa noudatetaan koulun turvallisuussuunnitelmaa ja -ohjeita sekä koulun järjestyssääntöjä.

Kerhonohtajalta edellytetään valmiutta kerholaisten osallistamiseen ja kuuntelemiseen. Ohjaajien koulutustausta ja -taso sekä ohjattavan sisältöalueen hallinta ovat merkittäviä tekijöitä laadukkaaseen kerhotoimintaan. Ohjaajan oma harrastuneisuus ja innostuneisuus ovat keskeisiä kerhotoiminnan laadukkuuden indikaattoreita pedagogisten- ja ryhmänohjaustaitojen ohessa. Kerhon suunnittelemista ja toteuttamista koskevat päätökset tehdään yhdessä lasten kanssa keskustellen. Toiminta antaa näin ohjaajalle ja oppilaille tasaveroisemman vuorovaikutussuhteen. Kerhotoiminta on oppilaille vapaaehtoista ja tapahtuu usein koulupäivän jälkeen. Vain laadukkaasti toteutettu kiinnostava kerho saa oppilaat jatkamaan kerhossa koko lukuvuoden ajan ja viihtymään. Oppilaan ja opettajan vertaissuhteita kehittämällä edistetään oppilaan hyvinvointia sekä tavoitteensuuntaista oppimista. Oppilaille merkityksellistä on kuulluksi tuleminen ja kokemus osallisuudesta.

Kerhotoiminnan mahdollisuuksien hyödyntäminen osana oppilaan tuen muotoja on suositeltavaa. Kerhotoimintaan liitetty tuki on oppilaille vapaaehtoista eikä sitä voida käyttää esimerkiksi tukipetuksen korvikkeena. Oppilaan tukeen liittyvät tavoitteet ja sisällöt on yksilöllisesti eriteltävä, jotta saavutetaan kaikkia osapuolia tyydyttävä tulos. Sosiaalisen tuen vahvistamisessa kerhotoiminta on hyvä väylä, koska toiminnan normit tukevat myönteistä sosiaalista

käyttäytymistä. Kerhotoiminta tulisi olla oppilashuoltoryhmien systemaattisena vaihtoehtona tukea tarvitsevien nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen.

Sisällöt

Koulun kerhotarjotin voi tarjota sellaisia harrastemahdollisuuksia, joita ei paikkakunnalla muutoin voi harrastaa. Rakenteelliset yhteistyömallit muiden instituutioiden, kuten taiteen perusopetuksen kanssa ovat varteenotettavia mahdollisuuksia laaventaa harrastemahdollisuuksia.

Kerhotoiminnan **sisällöllisiksi laatutekijöiksi** voidaan määritellä ne tekijät, jotka kerhotoiminnan sisällöissä vaikuttavat kerhotoiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet kuvaavat rakenteellisten tekijöiden kautta myös sisältöön liittyviä tekijöitä.

Koulun kerhotoiminnan voidaan katsoa myös tukevan koulun toimintakulttuurin kehittymistä sellaiseksi, mikä lisää hyvinvointia koulu yhteisössä. Toimintakulttuuri on laaja ja monitahoinen kokonaisuus, joka edellyttää johdonmukaista kehittämistä ja jokaisen osallistumista. Toimintakulttuurilla luodaan perusta oppijalähtöiselle opiskeluympäristölle erilaisten toimintatapojen, käsitysten ja arvostusten kokonaisuutena. Kerhosisältöjen rakentamisen perusteena on lasten ja nuorten yhteistoiminnan vahvistaminen siten, että ne tukevat lapsen omaehtoista toimintaa ja itseilmaisua. Oppilaskuntaa tulee systemaattisesti hyödyntää, kun koulun oppilaita kuullaan kerhotoiminnan järjestämisessä. Oppilaskunnalle on annettava vastuuta erityisesti kerhotoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa koulun ja kunnan tasolla.

Arviointi

Opetussuunnitelman tavoitteisin on kirjattu laadukkaan kerhotoiminnan osatekijöitä koulun näkökulmasta. Laadukkaan kerhotoiminnan laatua arvioitaessa huomioidaan ainakin kolme näkökulmaa: oppilaan, koulu yhteisön sekä kunnan näkökulma.

Kerhotoiminnan laatu yksilön eli oppilaan näkökulmasta

Kerhotoiminnan kulmakivenä on oppilaiden osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Oppilaat eivät ole vain koulun asiakkaita vaan aktiivisia

osallistujia. Lasten ja nuorten näkemykset huomioidaan kaikilla järjestämisen tasoilla. Laadukas kerhotarjotin syntyy oppilaiden toiveiden perusteella – siinä ei edistetä tiettyä lajia tai syvennetä tiettyä oppiainetta. Kerhojen toteuttamisessa huomioidaan mahdollisuudet eri-ikäisten oppilaiden yhteistoimintaan ja turvataan toiminnan turvallisuus. Kerhotoiminta on suunnitelmallista ja vuosittain toteutettavaa, pitkäjänteistä harrastustoimintaa. Oppilaita kannustetaan tekemään aloitteita. Niitä arvostetaan koulussa, tuodaan esiin, toteutetaan ja dokumentoidaan tulevaa varten.

Kerhotoiminnan sisällöt ja työtavat ovat joustavia ja suunniteltu mahdollistamaan onnistumisen ja osaamisen kokemuksia. Ohjaajat vahvistavat kokemuksia kannustamalla oppilaita. Kerhoissa ei kilpailla vaan huomioidaan toimintaan osallistuvien lasten yksilölliset tarpeet.

Kerhotoiminnan laatu yhteisön eli koulun näkökulmasta

Koulun kerhotoiminta toteuttaa opetussuunnitelman kasvatustavoitteita ja arvoja. Se on osa koulun opetussuunnitelmaa sekä vuosittaista työsuunnitelmaa ja arvioidaan lukuvuoden lopussa osana koulun muun toiminnan toteutumista. Koko kouluyhteisö osallistuu kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Arviointituloksia hyödynnetään suunnitelmallisesti koulun toimintakulttuurin ja kouluhyvinvoinnin kehittämisessä. Kerhotoiminnan tavoitteet tarkistetaan vuosittain ja niistä käydään keskustelua kaikilla järjestämisen tasoilla.

Koulun kerhotarjotin on monipuolinen ja laaditaan yhdessä lähikoulujen kanssa. Kerhotarjottimessa pyritään tarjoamaan sellaisia harrastusaloja, joita lapset eivät voi muutoin paikkakunnalla harrastaa.

Vanhemmilla ja koululla on hyvä keskusteluyhteys ja näkemys kerhotoiminnasta osana lasten ja nuorten hyvinvointia. Vanhemmat osallistetaan kerhotoiminnan suunnitteluun, arviointiin ja mahdollisuuksien mukaan toteuttamiseen.

Kerhotoiminnan laatu toiminnan mahdollistajan eli kunnan näkökulmasta

Suunnitelmallisuus korostuu opetuksen järjestäjän laadukkaassa kerhotoiminnassa kaikilla järjestämisen tasoilla. Kerhotoiminta on osa kunnan lapsi- ja nuorisopolitiikkaa sekä siihen liittyviä kehittämisohjelmia. Hallintokuntien,

järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyö on vakiinnutettu, tiivistä ja yhteistyön syvyyden taso kertoo laadukkaasta toiminnasta. Resurssit kerhotoimintaan on turvattu kunnan talousarviossa. Resurssien riittävyyttä arvioidaan vuosittain saatujen palautteiden pohjalta.

Kerhotoiminta on osa lasten ja nuorten hyvinvointipalveluja ja sen syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus ymmärretään eri hallintokunnissa. Kunnassa varmistetaan kaikkien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua koulun kerhotoimintaan.

Opetuksen järjestäjä arvioi koulun kerhotoimintaa sekä kerhotoiminnan tarjontaa vuosittain. Arvioinnissa huomioidaan myös kerhotoiminnan arvioinnin vaikutukset toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Jokaisella perusopetusikäisellä lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua harrastustoimintaan koulussa koko perusopetuksen ajan.

Lähteet

- *Kerhokeskuksen lausunto Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmistelevan työryhmän muistiosta 22.5.2012*
- *Kerhot hyrräämään. Näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. Rajala, R. (toim.) Oppaat ja käsikirjat 2011:11. Opetushallitus.*
- *Kerhotoiminta - osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. 2009. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.*
- *Koulun kerhokäsikirja. 2008. Kerhokeskus – koulutyön tuki ry. Helsinki: Libris Oy.*
- *Koulun kerhotoiminta, hyvinvointia lapsen ja nuoren elämään. Näkökulmia laatuun, vakiinnuttamiseen ja toimenpiteisiin. 2010. Kerhokeskus – koulutyön tuki ry.*
- *Perusopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.*
- *Perusopetuksen laatukriteerit. 2010. Opetusministeriön julkaisuja 2010:6.*
- *Perusopetuslaki 628/1998*
- *Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä. Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen.*
- *Pyhältö, K. 2012. Koululla on väliä. Oppimista ja hyvinvointia rakentava koulun arki. Koulun kerhotoiminnan valtakunnallinen ajankohtaistilaisuus 5.10.2012.*

KERHONOHJAAJAN VASTUUT JA VELVOLLISUUDET

Jouko Salo

Koulujen kerhojen ohjaaminen on vastuullista ja antoisaa työtä. Ohjaajien toiminta antaa koululle lisäresurssia toimia lasten ja nuorten parissa. Ohjatun toiminnan merkitys oppilaalle on suuri, varsinkin jos koulupäivän jälkeen vanhemmat tulevat kotiin töistä myöhempään.

Tarkastelen lyhyesti ohjaajien kannalta oleellisia kysymyksiä, jotka tulisi selvittää jo ennen kerhon aloitusta. Monet muutkin kysymykset varmasti askarruttavat. Koulun ylläpitäjän (koulun toiminnasta vastaava rehtori) kanssa tuleekin ennakoidusti pohtia kaikki kerhotoimintaan liittyvät tekijät ja kirjata menettelytavat ylös.

Vastuu

Kerhotoiminnan suunnittelu on hyvän kerhon perusedellytys. Jos koulu hyväksyy kerhon koulun kerhoksi, vastuu siirtyy koulun ylläpitäjälle (kunta, valtio tai yksityinen). Ylläpitäjän vastuun kantaa aina toiminnasta vastaava rehtori. Rehtorin tulee huolehtia siitä, että kerho merkitään koulun vuosittaiseen työsuunnitelmaan. Tämä virallistaa kerhotoiminnan, ja koulun vastuut ja vakuutukset astuvat voimaan. Rehtori vastaa myös siitä, että kerhotoiminta toteutetaan turvallisella tavalla ja sovitusti ja että ohjaaja noudattaa annettuja koulun ohjeita.

Jos kerhoa ohjaa koulun opettaja, hänelle ei tarvitse tehdä erillistä virkamääräystä tai työsopimusta. Koulun opettajalle riittää, että hänen vuosittaiseen työsuunnitelmaan on merkitty kerhon nimi ja sen tuntimäärä. Jos kerhon ohjaajaksi määrätään muu kuin oman koulun opettaja, hänelle tulee tehdä erillinen työsopimus. Työsopimuslaki määrittelee sopimuksen muodon. Ilman työsopimusta kenenkään ei pidä aloittaa kerhoa. Työsopimuksella vastuu kerhosta siirtyy koulun ylläpitäjälle ja sitä kautta myös toiminnasta vastaavalle rehtorille.

Kerho on luonteeltaan vapaaehtoista. Oppilasta ei siihen voi määrätä, vaan oppilas valitsee kerhon huoltajien kanssa. Olisi hyvä, jos kerhoista tehtäisiin esite, lukujärjestys ja säännöt, jotka huoltajat ja kerhoon osallistujat allekirjoittaisivat.

Jos koulun kerhoa joutuu odottamaan oppituntien jälkeen, ainakin alakoulun oppilaille tulisi järjestää tila, jossa he voisivat valvotusti odottaa kerhon alkua. Tilassa voi olla johdettua toimintaa, vaikkapa läksyjen tekoa. Mikäli koulu ei järjestä odotusajalle toimintaa, sen on ilmoitettava huoltajille koulupäivän päättymisajankohta ja järjestettävä kyyditysoppilaille kotiinkuljetus. Kerhon ollessa työsuunnitelmassa kaikilla oppilaille tulisi olla mahdollisuus osallistua siihen kuljetuksista tai muista syistä riippumatta.

Rikosrekisteriote

Koulun työsuunnitelman mukaisesti opetus- ja kasvatustehtävissä toimivilta henkilöiltä tulee vaatia rikosrekisteriote ennen työsuhteen alkua. Tämä velvoite koskee myös palvelua, jonka kunta ostaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoilta. Elokuussa 2004 lain soveltamisala laajeni niin, että rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoisia ohjaajia kuntien ostamassa iltapäivätoiminnassa.

Palkkaus

Koulun opettajan palkkaus määräytyy virkaehtosopimuksen mukaisesti. Työsuunnitelmassa hyväksytyt kerhotunnin korvaus on kerhoa pitävän opettajan oma ylituntipalkkioperuste jaettuna luvulla 24.

Jos kerhoa pitää henkilö, joka ei ole peruskoulun/lukion viranhaltija tai tuntiopettaja, maksetaan hänelle korvaus, joka saadaan jakamalla vuosiluokkien 1–6 sivutoimisen tuntiopettajan tuntipalkkioperuste luvulla 24.

Ilman korvausta ja työsopimusta ei koulun kerhoa voi järjestää. Tällaista kerhoa ei voi laittaa vuosittaiseen työsuunnitelmaan, eikä koulu ole kerhosta millään tavoin vastuussa. Tapaturman sattuessa ohjaaja on siis vastuussa toiminnasta, ellei hän ole tehnyt sopimusta kerhosta jonkun muun toimijatahon kanssa. Kerhon varsinaisen ylläpitäjän tulisi ilmoittaa kerholaisille ja huoltajille, kuka on vastuussa kerhosta.

Vahingon sattuessa

Kerhossa sattuu ja tapahtuu. Iloisista kokemuksista aika ajoin voi tulla myös ikäviä seurauksia. Ohjaajan tuleekin olla huolellinen suunnitellessaan kerhoa ja kerhon aikana seurata erityisen tarkasti toimintaa. Viranhaltijan on huolehdittava työturvallisuudesta siten kuin työturvallisuuslaissa ja sen nojalla

annetuissa säännöksissä viranhaltijan velvollisuudeksi säädetään. Sama työturvallisuuslaki koskee myös työsopimuksen tehnyttä ohjaajaa.

Viranhaltijalain mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Viranhaltijan on toimittava tehtävässään tasapuolisesti ja käyttäytyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Ja vastaavalla tavalla on toimittava työsopimuksen tehneiden työsopimuslain mukaisesti.

Vahingon sattuessa on huolehdittava tapahtuman välittömästä hoitamisesta. Olkoon vahinko tuottanut vamman osallistujalle, tai joku paikka tai väline on rikkoutunut, on asia selvitettävä loppuun saakka. Tapaturmien osalta tulee olla tarkkana, että oppilas saadaan asianmukaisen hoidon piiriin, ja sen lisäksi ohjaajan on huolehdittava tapaturmailmoituksesta koulun ohjeistamalla tavalla. Tällöin mahdolliset jatkotoimenpiteet ja hoitokulut saadaan vakuutuksen maksettavaksi.

TOTEUTTAMISEN MALLEJA

Tähän kappaleeseen on koottu hyviä käytänteitä uudentyyppisistä kerhoinnovaatioista. Perinteisesti kerhot on liitetty yksittäiseen oppiaineeseen ja niitä ohjaavat opettajat. Esimerkeissä on hyödynnetty laajoja yhteistyöverkostoja ja kerhonohjaajia löydetty niin opiskelijoista, koulun muista ammattilaisista kuin seurakunnastakin. Esimerkkien kerhojen tavoitteet tukevat yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyjä arvoja (ks. esipuhe) ja edistävät yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Koulun kerhomessut

Ilona Sammalkorpi

Turun normaalikoulussa järjestettiin syksyllä 2012 kerho- ja harrastepäivä, jota pidettiin onnistuneena. Järjestelyjä arvioitiin jälkepäin ja niihin tehtiin parannusehdotuksia opettajista koostuvassa kerho- ja välituntitoiminnan työryhmässä. Työn tarkoituksena on ollut kehittää konsepti, jonka pohjalta tapahtuma voidaan toistaa uudelleen ja toteuttaa sovellettuna muissakin kouluissa.

Kerho- ja harrastepäivä oli koulun oppilaille ja heidän vanhemmilleen suunnattu avoin tapahtuma, joka aloitti syksyn kerhotoiminnan. Tapahtuman tarkoituksena oli esitellä näkyvästi koulun kerhotoimintaa ja tiedottaa siitä koko kouluyhteisölle. Samalla haluttiin tiedottaa muistakin lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista Varissuon alueella ja Turussa. Sitä varten paikalle kutsuttiin alueellisia yhteistyötahoja esittelemään omaa toimintaansa. Ajatuksena tapahtuman järjestämisessä oli koko kouluyhteisön innostaminen toiminnan piiriin ja laajemman alueellisen yhteistyön tiivistäminen harraste-toiminnan puitteissa.

Päävastuu järjestelyistä oli koulun kerhovastaavalla, mutta tapahtuman aikaan saaminen edellytti yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Tapahtuma koski koko perusastetta, ja se toteutettiin koulupäivän aikana. Jokainen luokka osallistui kiertopistetyöskentelyyn, jossa tutustuttiin koulun tiloihin rakennettuihin esittelypisteisiin sekä oman opettajan tai luokanohjaajan johdolla pidettyyn tuntiin, joka käsitteli kerho- ja harrastetoimintaa. Koulussa järjestettiin päivän aikana myös muuta aihetta koskevaa toimintaa, johon luokat

saattoivat osallistua. Järjestelyissä oli otettu huomioon alakoulun ja yläkoulun oppilaiden erilaiset lähtökohdat harrastamiseen sekä koulupäivän erilainen rakenne.

Kisavisakerhon esittelypöytä kerho- ja harrastepäivänä.

Kiertopistetyöskentely

Pääasiallisesti esittelypisteet rakennettiin liikuntasaliin ja sen tuntumaan aulatiloihin, auditorioon ja kirjastoon. Käytössä oli myös luokkahuoneita. Näytteillepanijat olivat sekä koulun omien kerhojen ohjaajia (opettajia ja ulkopuolisia ohjaajia) että yhteistyötahojen edustajia (järjestöt, urheiluseurat, seurakunta jne.). Myös oppilaat toimivat esittelypisteillä ohjaajien apuna. Esittelypisteiden osalta päivän rakenne oli jaettu niin, että aamupäivällä (klo 9-11) esittäytyivät alakoululaisten kerhot ja iltapäivällä (klo 11.45-14.30) yläkoululaisten. Päivän keskellä oli tauko, jonka aikana liikuntasalin näytteillepanijat vaihtuivat ja esittelypisteet muutettiin kohderyhmän mukaisiksi. Muutamilla pisteillä esitelty toiminta sopi kaikille, ja esittelijät olivat paikalla koko päivän. Esittelypisteillä kiertämistä varten laadittiin kiertojärjestys, josta selvisi, mihin aikaan kukin luokka oli vuorossa ja kenen opettajan johdolla kierto tapahtui. Tarkoituksena oli ehkäistä ruuhkautuminen. Opettajia tiedotettiin kiertoaika- taulusta ja kierto kohteista etukäteen.

Kiertopistetyöskentelystä laadittiin lisäksi ohjeistus, jonka mukaan opettajat saattoivat halutessaan toimia. Ehdotuksena oli, että opettaja alustaa ensin tunnin luokassa ja antaa tehtäväksi esim. valita itseä kiinnostavin piste, luokka kiertää sen jälkeen pisteillä opettajan johdolla tai pienemmissä ryhmissä ja kierto päätetään luokassa yhteisellä keskustelulla nähdystä ja koetusta.

Kukin näytteillepanija sai valita vapaasti tavan esitellä omaa kerhoaan tai toimintaansa. Esittelypisteiltä toivottiin toiminnallisuutta.

Alakoulun omat kerhot

Musiikinopettaja valitsi kerhojensa esittelypaikaksi musiikkiluokan, jonne hän suunnitteli 10 minuutin mittaisen musiikkipajan pitämistään naperot -kuorosta ja karaokekerhosta. Teatterikerhoa ohjaava opettaja piti omassa luokassaan toiminnallisen esittelyn, jossa oppilaat saivat kokeilla erilaisia näytelmäasuja. Kisavisa-kerhon ohjaajat pitivät pistettä yhdessä kerhoon osallistuvien oppilaiden kanssa. Värikkään esittelypöydän luona oli pienimuotoista pelailua. Tyttöjen uintikerhon pisteellä kaksi yläkoulun oppilasta kertoi omasta uintiharrastuksestaan ja esitteli kerhoa.

Muut kerhot alakouluikäisille

Mannerheimin lastensuojeluliiton MLL alueyhdistyksen edustajat tekivät omalla pisteellään kasvomaalausta lapsille. Kaupungin nuorisotoimen Majanummen toimitilan tapahtumia oli esittelemässä Niilo-orava, joka lisäksi leikkitti lapsia välituntisin. Nappulaliigan edustajalla oli käytössään oma rajattu salitila, jossa potkittiin palloa maaliin ja mitattiin potkujen voimakkuus.

Yläkoulun kerhot

Yläkoulun kiertopisteet olivat vähemmän toiminnallisia ja muistuttivat perinteisempiä messupisteitä: väittelykerhoa ohjaava opettaja toi pisteelle kuvia edellisvuoden toiminnasta, mielenkielin-kerhon ohjaaja teki oppilaille kieliarvoituksia ja skräppäyskerhon ohjaaja esitteli työskentelyssä tarvittavia materiaaleja ja valmiita kirjoja. Poikkeuksena oli koulun urheiluseuran oppilaiden parkour-rata, jossa esiteltiin alkavaa urheilukerhoa salitilaan rakennetulla radalla. Ulkopuolisia näytteilleasettajia olivat mm. Varissuon nuorisotalo, Turun Tyttöjen Talo ja Turun NMKY:n edustaja iMOVE-hankkeesta.

Kaikille yhteisiä näytteilleasettajia olivat mm. Katariinan seurakunnan lapsi-

ja nuorisotyö sekä Saaristomeren melojat ry., jonka edustajat rakensivat oman pisteensä auditorioon liikuntasalin tuntumaan. Pisteellä saattoi katsoa melontavideota ja kokeilla kajakissa istumista ja jopa melontaergossa melomista.

Kerhotunti oman opettajan tai luokanohjaajan johdolla

Jokaiselle luokalle pidettiin päivän aikana kerho- ja harrastetoimintaa käsittelevä tunti. Tunnin sijoittumisesta lukujärjestykseen laadittiin aikataulu, jonka opettajat saivat tiedokseen etukäteen. Samalla he saivat ohjeistuksen tunnin sisällöstä.

Kukin opettaja sai pitää tunnin haluamallaan tavalla. Kaikille yhteisiksi ehdotettuja aiheita olivat:

1. syksyn kerhoesittelyvihkosen/kalenterin läpikäyminen (vihkonen painettiin tapahtumaan ja jokainen oppilas sai sellaisen kotiinsa)
2. koulun nettisivulle rakennettuun ja liitettyyn kerho-wikiin tutustuminen
3. mielikerhon suunnittelu yhteisesti luokassa

Mielikerhon suunnittelu

Ajatuksena oli että, luokka ideoi kerhon yhdessä. Suunnitelman toteutustapa oli vapaamuotoinen. Luokkien ehdotukset toimitettiin kerhovastaavalle, joka valitsi yhdessä raadin (valittu oppilaskuntien hallituksien oppilaista) kanssa kaksi parasta ideaa. Palkinnoksi luvattiin ohjattu lautapelitunti yhden koulutunnin aikana. Kerhovastaava rakensi myöhemmin pienen näyttelyn, jossa esiteltiin luokkien ehdotuksia ja julkistettiin parhaiksi valitut ideat. Luokkien parhaiksi äänestettyjä kerhoja olivat mm. mäkiautopaja, kokkikerho, Fan Club-kerho, dj-kerho sekä elokuvakerho, jossa itse tuotetaan elokuvia.

Liikuntakerhoista suosittiin parkour-kerhoa, pallopelejä ja yleisurheilua sekä leikkimistä. Suosittuja olivat myös tuunaus, sisustus ja askartelu sekä erilaiset kauneuskerhot. Kaikkia saatuja ideoita käytetään jatkossa kerhotoiminnan suunnittelussa.

Muu toiminta päivän aikana

Koulun kirjastonhoitaja osallistui päivän järjestämiseen kokoamalla kirjastoon harrasteaiheisen näyttelyn alakoululaisia varten. Näyttely oli yksi kiertokäynnin kohteista. Iltapäivällä hän veti tietokoneluokassa yläkoululaisille

suunnattuja teemaan liittyviä tiedonhakupajoja, jonne luokanohjaaja varasi erikseen ajan. Yläkoulun oppilaskunnan hallitus piti omaa kioskia tapahtuman vieraita varten (oppilaat ja vanhemmat). He suunnittelivat tarjoilun, hoitivat leipomisen, kioskin toteutuksen sekä tiedotuksen ohjaavan aikuisen avulla. Kioski rakennettiin aulatalaan esittelypisteiden lähelle kahvilamaisesti. Koulu oli avoin vanhemmille koko päivän ajan. Esittelypisteisiin tutustumisen lisäksi he saattoivat osallistua satumaton kutomiseen käsityönopettajan opastuksella. Mattoa tehtiin kirjaston satutilaan. Lisäksi vanhemmille tarjottiin aamupäivän ajan Wilma-koulutusta.

Tiedottaminen ja yhteistyö

Päävastuu tiedottamisesta ja yhteydenpidosta eri tahojen välillä oli koulun kerhovastaavalla. Opettajat saivat tapahtumasta alustavasti tiedon jo edellisen kevään viimeisessä opettajainkokouksessa, jonka teemana oli kerhotoiminta. Heiltä kysyttiin mielipidettä tapahtumasta ja pyydettiin ideoita sen järjestämiseen. Syyslukukaudella tapahtuman lähetessä opettajat saivat yksityiskohtaisemmin tietoa tapahtuman aikataulusta ja sisällöstä niin opettajainkokouksessa kuin sähköpostitse. Koteihin tiedote lähti kutsuna sekä sähköisesti Wilman kautta että paperisena oppilaiden mukana. Vanhempia oli myös mukana järjestelyssä, kuten tapahtumasalin rakentamisessa. Oppilaat saivat tiedon kutsun lisäksi opettajien ja oppilaskunnan hallitusten oppilaiden kautta. Osa oppilaista kutsuttiin myös mukaan rakentamaan tapahtumaa. Ulkopuolisiin yhteistyötahoihin oli otettu alustavasti yhteyttä hyvissä ajoin edellisestä keväästä lähtien. Heille tarjottiin mahdollisuutta saada käyttöönsä koulun välineistöä kuten pöytiä, tuoleja, sermejä, nettiyhteys jne. sekä ruokailulippuja.

Palaute

Kerhopäivästä tuli hyvää palautetta eri suunnilta. Tapahtuma toi koulupäivään vaihtelua, ja vierailijoiden antamaa väriä pidettiin raikkaana tuulahduksena koulun seinien ulkopuolelta. Yhteistyötahot olivat iloisia mahdollisuudesta vierailuun ja toiminnan esittelyyn. Työtä pidettiin tärkeänä. Vanhempia saatiin myös mukavasti tapahtuman vieraiksi.

”Mukava nähdä, että iso tapahtuma toimi erittäin hyvin. Pidetään yllä kerhotoiminnan tärkeyttä: sen avulla rakennetaan myös yhteisöllisyyttä taloon. Koulullemme tuli uusi oppilas eilen. Vein häntä luokkaan II-kerroksen kautta ja samalla kerroin, että meillä on kerhotoiminnan esittely meneillään. Olisittepa nähneet nuoren miehen innostuneen ilmeen. Kävellessämme luokkaan hän sanoi ”onpa täällä siistiä”.” Annika Hongisto, perusasteen rehtori

”Oli hienoa saada kokea se tunnelma ja meininki mitä koulussamme tapahtui... rummutukset, korupaja, maton värkkääminen, draama-paja. ... Niin astui MAAILMA taloomme ja työpajat pyörähtävät käyntiin! ... Mietin heti seuraavaa vuotta ja mahdollista uusintaa. Minulla on muutama kehittämisajatus alakoulun puolelta.” Anitta Juhala-Jolkkonen, luokanopettaja

Vastaavan kerho- ja harrastepäivän toteuttamiseen omassa koulussa kannattaa varata koko koulupäivä, jos työjärjestys sen sallii. Alakoulun puolella se saattaa olla helpommin järjestettävissä kuin yläkoulun. Turun normaalkoulussa koulupäivä pidettiin muuten normaalisti lukuun ottamatta kiertopistetyöskentelyä ja kerhotoimintaa käsittelevää tuntia. Jos päivä varataan ainoastaan kerhotoiminnalle, olisi opettajilla enemmän vapautta ja mahdollisuuksia osallistua päivän suunnitteluun ja toteutukseen. Heidän kautta myös oppilaat voisivat saada isomman roolin tapahtuman toteutuksessa. Päivään on mahdollista keksiä monenlaista teemaan liittyvää toimintaa. Esim. Turun normaalkoulussa kaupungilta saadut uudet välituntiliikuntaan tarkoitetut välineet otettiin käyttöön alakoulun puolella samana päivänä. Päivän suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, jotta mahdollisimman monet osaavat varautua siihen ja pääsevät mukaan toteutukseen. Parhaimmillaan mukana on koko koulu. Siitä syntyvä hyvä tunnelma innostaa eri osapuolia mukaan kerhotoimintaan ja kantaa eteenpäin.

Kädentaitokerho

Harrastava iltapäivä Tampereella (HIP)

Terhi Loppi

Harrastava iltapäivä -toiminta lähti liikkeelle Tampereen kaupungin hankkeena lukuvuonna 2007-2008. Kokeilu käynnistettiin aluksi kuudessa koulussa, mutta jo seuraavana lukuvuonna mukana oli 20 koulua, niin ala- kuin yläkouluja. Tällä hetkellä toiminta on vakiintunut Tampereella ja kerhotoiminnassa ovat mukana kaikki kaupungin koulut. Lukuvuonna 2011-2012 Tampereella toimi 160 HIP-kerhoa, joissa keskimäärin oli 12 osallistujaa kerhoa kohden.

Harrastava iltapäivä järjestää monipuolista ja laadukasta kerhotoimintaa 1.-9. luokkien oppilaille koulupäivän jälkeen. Tavoitteena on lasten hyvinvoinnin edistäminen ja harrastustoiminnan tukeminen. Toiminnan perusta on hyvin toimiva moniammatillinen yhteistyö, jolla pyritään puuttumaan lasten ja nuorten ongelmiin mahdollisimman varhain ja ehkäisemään näin syrjäytymistä. Kerhotoimintaa järjestämässä ovat koulujen ja opettajien lisäksi yritykset, seurakunnat, seurakunnat. Toiminta on maksutonta ja se järjestetään koululla tai sen läheisyydessä.

Kerhotoimintaa koordinoi Tampereella kaupungin koordinaattori Leena Tiainen ja sen lisäksi jokaisella koululla toimii kerhoyhdyshenkilö. Koordinaattorin tehtäviin kuuluu muun muassa vastata hakuprosessista ja siihen liittyvästä tiedottamisesta, neuvotella ohjaussopimukset kolmannen sektorin kanssa, huolehtia rahoitushakemusten laatimisesta ja raportoinnista, sekä toiminnan arvioinnista.

Yhdyshenkilön tehtävänä on vastata kerhojen käynnistymisestä koululla ja raportoida kerhojen toiminnasta koordinaattorille. Syksyn kerhotarjontaa valmistellaan jo edellisenä keväänä. Silloin tehdään alustavat ehdotukset seuraavan lukuvuoden kerhoiksi ja mietitään ohjaajatarve. Lukukauden alussa tiedot päivitetään kerhoesitteeseen, joka painetaan koulukohtaisesti ja laitetaan jakoon oppilaille. Esitteet julkaistaan lisäksi kaupungin nettisivulla ja sen jälkeen ilmoittautuminen HIP-kerhoihin tapahtuu sähköisesti. Koululla yhdyshenkilö toimii koko lukuvuoden kerhoasioiden tiedottajana niin opettajille, kerho-ohjaajille kuin oppilaille.

Koulujen kerhotarjonta vaihtelee koulukohtaisesti ja osa kerhoista on tarkoitettu koko kaupungin koululaisille. Tällaisia ovat esim. uinti- ja luistelukerhot, joita järjestetään eri puolilla kaupunkia uima- ja jäähalleissa. Lisäksi esim.

saksan, ruotsin ja venäjän kielten etäkerhot on tarkoitettu kaikkien koulujen oppilaille. Monenlaisten liikunta-, kädentaito- ja musiikkikerhojen lisäksi Tampereella pidetään esim. animaatio-, teatteri-, teknologia- ja lautapelikerhoja.

<p>Tampereen kaupungin Harrastava Iltapäivä (HIP) -kerhot toimivat syyskuusta 10.9.-7.12.2012 ja keuhkokuumeen rokotteiden antamisen jälkeen 7.1.-30.5.2013. Kerhopäivä on voinnassa koko lukuvuoden.</p> <p>Ilmoittautuminen 20.8.-26.8.2012 osoitteeseen: www.tampere.fi/hiip</p> <p>Koulun yhteyshenkilö tiedottaa myönteisistä kerhopaikoista viikolla 35.</p>	<p>Tanssikerho Tesomajärven toimipisteessä</p> <p>3.-4.-luokkalaisten tiistaisin klo 14-15 5.-6.-luokkalaisten tiistaisin klo 15-16</p> <p>Kerhoon tanssittavat kuuluvat musiikkikoulusta läsnäolijaksi, tarveosa johto- ja laulu-ryhmiin. Tanssijoukko on avointen ja harrastajien joukko. Tanssitaiteilijat sekä jo tanssitaiteilijat.</p> <p>Ohjaajana leikkailija/laulaja</p>	
<p>Liikuntakerho Tesomajärven toimipisteessä</p> <p>4.-6.-luokkalaisten keskiviikkoisin klo 14-15</p> <p>Liikuntatunneilla pelataan sika- ja shippeläsi pelipöydillä. Tunnit kuluvat jalkapallo, pesäpallo, koripallo ja sähly sekä muut muut ohjelmat.</p> <p>Ohjaajana opettaja Mika Niinistö</p>	<p>Shakki/pelikerho Tesomajärven toimipisteessä</p> <p>3.-4.-luokkalaisten maanantaisin klo 14-15</p> <p>Shakki- ja pelikerho on avointa kaikille ja ohjauksen tarve on avoin.</p> <p>Ohjaajana Marko Järvelä</p>	<p>Rättäkerho Tesomajärven toimipisteessä</p> <p>4.-6.-luokkalaisten torstaisin klo 14-15</p> <p>Kerhoon kuuluu kaikki 4.-6.-luokkalaisten koulun oppilaat.</p> <p>Ohjaajana Hanna Hämäläinen ja Tarja Hämäläinen</p>
<p>Mummola Tesoman kirkolla</p> <p>3.-4.-luokkalaisten keskiviikkoisin klo 14-15 5.-6.-luokkalaisten torstaisin klo 14-16</p> <p>Pelataan pelejä, lauletaan, valmistetaan välipalaa ja vietetään yhteistä aikaa. Kerhoon kuuluu maksuton välipala.</p> <p>Ohjauksesta vastaa Harjun seurakunnan varhaisnuorisotyö.</p>	<p>Kuvikerho Koti koulupäivässä</p> <p>3.-4.-luokkalaisten torstaisin klo 13.30-14.30</p> <p>Kerhoon kuuluu maksuton välipala ja kutsutaan kaikki oppilaat.</p> <p>Ohjaajana Anne Rintä ja Sari Tuomi</p>	<p>Uinti- ja luistelokerhot</p> <p>Käytetään Hip-koulun 3.-5.-luokkalaisten uima-aluetta, Hämäläisten uima-aluetta.</p> <p>Kerhoon ja joutuihin kuuluu Ives ja KOO-VEE.</p> <p>Lähtöpaikka osoitteeseen: www.tampere.fi/hiip</p>

Harrastava iltapäivä HIP lukuvuoden kerhotarjontaa.

Mummola-kerho

Tesomajärven koululla Tampereella on lukuvuodesta 2007 lähtien toiminut Mummola-kerho. Mummola pidetään koulun läheisyydessä Harjun seurakunnan tiloissa ja ohjauksesta vastaa seurakunnan varhaisnuorisotyö. Mummolassa pelataan pelejä, lueskellaan, valmistetaan välipalaa ja vietetään yhteistä aikaa aikuisen kanssa. Kerho-ohjaajan kanssa kerhoa pitämässä on toinen vanhempi aikuinen eli ”mummo”. Mummojen saaminen mukaan on ollut haasteellista ja välillä kerhoa on vetänyt Harjun seurakunnan nuorisotyönohjaaja Marja Seppälä yksin. Hänen mukaansa sellaisen ”mummon” tai ”vaarin” löytäminen, joka jaksaa omien lastenlasten lisäksi paneutua vieraiden lapsien hyvinvointiin ei ole nykypäivänä helppoa. Vuodesta toiseen kerho on kuitenkin pitänyt paikkansa Tesomajärven koulun kerhotarjonnassa, ja sen tarpeellisuus koululaisten elämässä on huomattu niin kodin, koulun kuin seurakunnankin taholta.

Mummola-kerhoa on yleensä ollut kaksi ryhmää toinen 3.-4.-luokkalaisten ja

oma ryhmänsä 5.-6.-luokkalaisille. Kerhoon osallistujat ovat olleet aina tyttöjä. Joinakin vuosina nuorempien ryhmä ei ole toiminut osallistujien vähäisen määrän takia, ja myös vanhempien lasten osallistumisessa on ollut vuosittain vaihtelua. Kaikki halukkaat oppilaat ovat aina päässeet kerhoon mukaan. Kuluvana lukuvuonna ryhmät on yhdistetty ja kaikki 3.-6.-luokkalaiset ovat samassa ryhmässä. Kerho on kuitenkin toiminut erittäin hyvin, koska kuudesluokkalaiset ovat sisäistäneet hienosti ”isosiskon” roolin ja auttavat pienempiä mm. läksyjen teossa tai ohjaavat leikkejä.

Koulun näkökulmasta mummola on alusta lähtien toiminut tukena oppilas-huoltotyössä. Huolilapsia on ollut mahdollista ohjata kerhoon, jossa joku aikuinen kuuntelee ja myötäelää isoissa tai pienissä iloissa ja murheissa. Lasten keskuudessa mummola on myös löytänyt paikkansa ja nykyään on ihan normaalia käydä Tesoman kirkolla mummolassa.

Saksan etäkerho

Lukuvuonna 2011-2012 kieltenopettaja Virpi Pere halusi kokeilla kielen etäopettamista kerhon avulla. Kerho toimi Tampereella Harrastava iltapäiväkerhojen alaisuudessa, mutta resurssit kielikerhon pitämiseen tulivat etäopetusta kokeilevan Virta-hankkeen kautta. Aikaisemmin Pere oli ollut mukana Kielitivoli hankkeessa, jonka tavoitteena on edistää muiden kuin englannin kielen opiskelua, joten myös tämän etäkerhon kieleksi valikoitui saksa. Kerhon tavoitteena oli saksan tunnetuksi tekeminen ja saada innostettua oppilaita kielen valintaan kouluissa. Samana lukuvuonna Tampereella toimi myös espanjan kielen etäkerho.

Kerho oli tarkoitettu kaikille Tampereen 2.-6.-luokkalaisille. Hakijoita oli yli kolmekymmentä, joten oppilaista perustettiin kaksi ryhmää. Kerhoihin valikoitui kaiken ikäisiä oppilaita, toisessa ryhmässä oli loppujen lopuksi aktiivisia opiskelijoita 10 ja toisessa 12. Kerho kesti kerrallaan 60 minuuttia. Ensimmäisen yhteydenoton aikana testattiin tekniikkaa ja tämän jälkeen pidettiin viisi varsinaista kerhokertaa. Kerholainen tarvitsi kotikoneellaan sankaluurit ja webkameran ja yhteydenotto tapahtui kirjautumalla nettiosoitteen kautta Adobe Connect ohjelmaan. Pienimmät osallistujat tarvitsivat myös kotona paljon aikuisen tukea tekniikan hallinnan kanssa.

Kerhossa opeteltiin saksan alkeita monella tavalla. Tunnin aluksi oli lyhyt Powerpoint -esitys, jossa esiteltiin joka kerta eri aihepiirin sanoja kuva + sana-periaatteella. Lisäksi opettaja kyseli esimerkiksi eläimiä käsiteltäessä, mitä

muita eläimiä oppilaat halusivat tietää saksaksi.

Sitten sanat otettiin suulliseen käyttöön. Oppilaat kyselivät kuvaruudussa näkyvältä toiselta oppilaalta asioista, joista he pitävät ”Was magst du?” (Mistä sinä pidät). Siihen vastattiin ”Ich mag...” ja jatkettiin seuraavan henkilön kanssa.

Kun käsiteltiin ruokia ja juomia, käytiin ruokasanoihin tutustumisen jälkeen katsomassa oikeiden ravintoloiden nettisivuilta ruokalistoja. Opettaja toimi ”tarjoilijana” ja hänelle piti kertoa oma ruoka- ja juomatilaus. Kun opiskeltiin värejä, webkameralle piti näyttää jokin esine, joka oli käsketyt värinen. Kotona opiskelun kiva puoli oli esimerkiksi siinä, että kun harjoiteltiin esittelyjä: ”Das ist...”, niin sai esitellä halutessaan kameralle oman lemmikkinsä tai pehmoelunsa. Opettaja oli myös etsinyt tunnin alkuun tai välipalaksi saksankielisiä musiikkivideoita. Yksi laulu myös esitettiin yhdessä: Das Fliegerlied, johon liitettiin helppo koreografia.

Tunnin lopuksi kerrattiin tunnilla käsiteltyjä asioita nettilinkkien avulla, jotka veivät helppuihin sanastotehtäviin. Opittuja sanoja kerrattiin myös Piirrä & Arvaa -leikillä, joka osoittautui erittäin suosituksi. Siinä jokainen oppilas sai halutessaan piirtää Adobe Connectissa olevalle ”valkotaululle” jonkin tunneilla opitun sanan tai asian ja muut arvasivat.

Virpi Peren kokemukset etäkerhon pitämisestä olivat muuten positiivisia, mutta kerhon valmisteluun käytettävä työmäärä oli hänen mielestään kohtuuttoman suuri. Yhden kerhokerran tekemiseen häneltä kului n. 4-5 tuntia. Lapsilta saatu palaute oli kuitenkin hyvin myönteistä ja kaikki olisivat toivoneet kerhokertojen määrän suuremmaksi. Tästä innostuneena lukuvuonna 2012-2013 alkaneita ruotsin, saksan ja venäjän etäkerhoja pidetään 10 kerran kurssina. Tokaluokkalaisten osallistuminen osoittautui kokeilussa turhan haastavaksi, joten nykyisissä kerhoissa nuorimmat ovat kolmasluokkalaista.

Tyttöjen klubi

Saana Saarikivi

Tyttöjen klubi on tyttökerho Roihuvuoren ala-asteen 6.-luokkalaisille tytöille. Kerho kokoontui kevätlukukaudella 2012 viisi kertaa maanantaisin klo 15–17 Roihuvuoren nuorisotilalla, jossa sille oli varattu oma tila. Kerhoa vetivät yhteistyössä nuorisotyöntekijä, koulun psykologi, kuraattori ja kaupungin organisaation ulkopuolelta palkattu draamaohjaaja. Nuoriso-ohjaaja oli ohjaamassa kerhoa. Kerho toteutettiin Helsingissä yhteistyössä Roihuvuoren ala-asteen, nuorisotalon ja opetusviraston Harrasteharava-hankkeen kanssa. Kerhokeran teemasta riippuen muut kerhonohjaajat olivat mukana kerhossa vaihdellen. Muita kerhonohjaajia olivat draamaohjaaja, kuraattori ja psykologi.

Kerhotoiminnan tarve nousi koulun kuraattorin huolesta 6.-luokkalaisten tyttöjen käyttäytymisessä. Tavoitteena oli tukea tyttöjen naiseksi kasvamista keskusteluihin ja tekemisen kautta. Kerhossa tutustuttiin ja rakennettiin keskinäistä luottamusta mm. tarinajanan sekä turvaharjoitteiden avulla. Lisäksi käytiin läpi pelkoja, tunnetempurata ja kehollista vuorovaikutusta. Kerhossa tytöt keskustelivat kaverisuhteista ja mielenterveysasioista. Yhdellä kerhokerralla tehtiin retki Tyttöjen talolle. Joka kerralla tarjottiin osallistujille välipala sekä tehtiin rentoutumisharjoite. Tytöillä oli myös mahdollisuus nostaa mieltä askarruttavia aiheita keskusteluun tai pudottaa niitä tiedoksi ohjaajille laatikkoon.

Kerhotoiminnan tehtävävastuut sovittiin kokouksessa ennen toiminnan alkua ja markkinointi tapahtui koulun kautta (paperimainos ja Wilma). Luokanopettajat ottivat vastaan ilmoittautumiset kerhoon. Koulu huolehti myös oppilaiden lukujärjestysmuutoksista retkipäivänä. Kuraattori teki mainoksen ja toimi kerhon yhteyshenkilönä koululla päin esim. kooten kerholaisten tiedot opettajalta. Nuorisotyöntekijä huolehti retkilupalaput oppilaille, välipalojen sekä materiaalin hankinnasta. Koulun terveydenhoitaja oli myös kerhon yhteistyöverkostossa, vaikka ei varsinaisesti osallistunutkaan kerhon pitämiseen. Tytöt pystyivät lähettämään terveydenhoitajalle kysymyksiä, joihin vastattiin kerhossa.

Tyttöjen klubi on esimerkki monitoimijaisesti toteutetusta kerhotoiminnasta. Lisäksi tilat koulun kerhotoiminnassa ovat tässä tapauksessa olleet alueen nuorisotilalla. Kerhotoiminnassa kävi kymmenen tyttöä. Tytöille annettiin mahdollisuus kerhotoiminnan jälkeen jatkaa tapaamisia nuorisotilalla ohjatun kerhotoiminnan jälkeen. Heistä kuusi jatkoi kerhon jälkeen tapaamisiaan ja käymistään nuorisotilalla. Kerhotoiminnasta pidettiin keväällä 2012

arviointikokous. Lukuvuonna 2012–2013 Tyttöjen klubi jatkaa koululla uusien 6.-luokkalaisten parissa.

Vantaan kerhotoimintaa

Virva Kela-Piironen

Koulun kerhotoimintaa on Vantaalla 1990-luvun laman jälkeisen alasajon jälkeen ryhdytty elvyttämään perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa laajentavana ja täydentävänä toimintana. Tavoitteena on tarjota vuosiluokista riippumatta kaikille oppilaille yhdenvertainen mahdollisuus osallistua koulupäivän jälkeen monipuoliseen ja virkistävään harrastustoimintaan. Toiminta on oppilaille maksutonta ja vapaaehtoista.

1.8.2008 alkaen valtio on tukenut koulun kerhotoiminnan kehittämistä. Vantaalla kerhotoiminnan tarjontaa on tämän jälkeen lisätty vuosi vuodelta. Lukuvuoden 2012–2013 alussa lähes kaikissa 51 vantaalaisessa peruskoulussa järjestetään kerhotoimintaa. Kaikkiaan kunnassa toimii satoja koulujen kerhoja lukuvuoden aikana. Kestoltaan eripituisten kerhojen vuoksi tarkan tilastoluvun määrittäminen on vaikeaa. Esimerkiksi eräässä koulussa pyöri säännöllisesti 12 kerhoa. Osa kerhoista toimii muutaman kuukauden, osa lukukauden ja monet kerhot koko lukuvuoden. Kerhonohjaajina toimivat mm. opettajat, nuoriso- ja liikuntapalveluiden työntekijät, järjestöjen ja seurojen ohjaajat, seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöntekijät, muusikot, taiteilijat, opiskelijat ja yksittäiset vanhemmat.

Vantaalla kehitetään kerhotoimintamallia, jonka avulla pyritään tarjoamaan kaikille perusopetuksen oppilaille yhdenvertainen mahdollisuus osallistua koulupäivän jälkeiseen harrastustoimintaan. Monialaista yhteistyötä eri toimialojen, järjestöjen ja yhdistysten sekä muiden koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa on tiivistetty koulun kerhotoiminnan järjestämisessä. Kaupunki järjestää perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa yhteistyössä ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa Vantaalla noin 70 toimipisteessä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluntuottajille on tarjottu mahdollisuutta laajentaa toimintaansa koulun kerhotoiminnan puolelle. Näillä kaupungin ja koulujen sopimuskumppaneilla on pitkältä ajalta kokemusta iltapäivätoiminnan järjestämisestä koulujen tiloissa tai läheisyydessä ja muun muassa tilat tähän jo olemassa. Myös oppilaiden näkökulmasta voidaan ajatella luontevaksi siirtymisen 1. ja 2. vuosiluokan jälkeen iltapäivätoiminnasta tutun tahon järjestämän kerhotoiminnan pariin.

Mukaan kerhotalkoisiin on Vantaalla saatu myös uusia järjestöjä, joiden kanssa on solmittu sopimukset toiminnan järjestämisestä. Esimerkiksi matalan kynnyksen liikuntakerhoja järjestetään Wau ry:n koordinoimana 22 eri koululla Vantaalla. Oppilashuoltoryhmän ja erityisesti kouluterveydenhoitajien rooli vähän liikkuvien lasten tavoittamisessa ja sitouttamisessa liikuntaan on tässä projektissa suuressa roolissa.

Mikkolan koulun Sanastokerho

Mikkolan koulussa Vantaalla toimii maahanmuuttajataustaisille oppilaille ja heidän huoltajilleen suunnattu Sanastokerho. Kerhonojajajina Sanastokerhossa toimivat valmistavan luokan luokanopettaja ja koulunkäyntiavustaja. Lisäksi toiminnan koordinoitiin koulussa osallistuvat kaksi S2-opettajaa, jotka vastaavat mm. kerhon tarvitsemista materiaaleista.

Toiminnan tavoitteena on suomen kielen oppiminen, suomalaisen kulttuuriin ja koulutusjärjestelmään tutustuminen ja sosiaalisten kontaktien luominen. Tarkoituksena on myös helpottaa valmistavalta luokalta siirtyvien oppilaiden siirtymistä yleisopetuksen luokkiin ja madaltaa huoltajien kynnystä osallistua lastensa koulunkäyntiin.

Kerhon sisällä toimii pääasiassa kaksi ryhmää, joissa molemmissa on eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia osallistujia. Ryhmiä on tarkoituksella sekoitettu niin, että kontaktien luominen ja verkostoituminen myös muiden kuin omaan kieliryhmään kuuluvien kanssa on mahdollista. Ryhmien sekoittamisessa on omat haasteensa. Turvallisen ja luotettavan ilmapiirin luomisessa kerhonojajajien persoonalliset ominaisuudet ja taidot ovat osoittautuneet ensiarvoisen tärkeiksi.

Toista ryhmää ohjaa valmistavan luokan luokanopettaja. Tämän ryhmän toimintaan osallistuu yleensä kouluikäisiä lapsia ja aikuisia. Toiminta keskittyy oppilaiden ohjaamisen lisäksi aikuisten opettamiseen. Tavoitteena on mm. auttaa vanhempia ymmärtämään lapsia läksyjen tekoon liittyvissä asioissa. Toista ryhmää ohjaa valmistavan luokan koulunkäyntiavustaja. Tämän ryhmän toimintaan osallistuu enemmän pienempiä lapsia. Ryhmässä mm. leikitään ja tehdään keskusteluharjoituksia. Molempien ryhmien ohjaamisessa Sanakuvakortit ovat keskeisessä roolissa. Sanakuvakorttien avulla esitellään keskeistä sanastoa suomen lisäksi albaniaksi, viroksi, venäjäksi ja somaliksi; nämä kielet ovat koulussa eniten puhutut kielet. Korttien avulla harjoitellaan

eri aihepiirien sanastoa: kuvat selventävät käsitteitä ja termin saa heti myös omalla äidinkielellä. Kortteja voidaan käyttää myös muistipelikorttien tavoin. Kortit ovat olleet käytössä oman äidinkielen opetuksessa ja niitä voidaan hyödyntää myös valmistavassa opetuksessa.

Rajoitteita kerhotoimintaan osallistumiselle ei ole asetettu vaan kaikki mukaan haluavat on toivotettu tervetulleiksi. Ryhmiin osallistuu Mikkolan ja Lepäkörven koulun valmistavan luokan oppilaita vuosiluokilta 1 – 7, oppilaiden huoltajia ja sisaruksia. Alle kouluikäisiä lapsiakin toimintaan osallistuu ja myös erillisiä sisarusryhmiä on perustettu. Sanastokerhon toimintaan osallistuminen on usein perheen yhteinen juttu ja erityisen mukavaksi on koettu, että perheen pienimmätkin voidaan ottaa mukaan toimintaan. Kerhonohjaajat ovat kokeneet tärkeäksi oppilaiden vanhempiin tutustumisen. Tätä kautta saadaan myös lisää ymmärrystä oppilaiden taustaan. Lisäksi ohjaajat ovat kokeneet tärkeäksi osallistujien sitouttamisen toisiinsa. Kun ihmiset ystävyystyvät, on kerhoon mukava mennä tapaamaan ystäviä. Oppiminen on tällöin sivuseikka ja tärkeämmän sijan saavat ihmissuhteet ja verkostoituminen.

Kerhon toiminnasta tiedotetaan perinteisten tiedotuskanavien kautta vanhempainilloissa, koulun ilmoitustaululla, reissuvihkossa ja ”puskaradion” välityksellä. Sähköistä tiedottamista ei käytetä mm. siitä syystä, että koska valmistavan luokan oppilaat eivätkä heidän huoltajansa vielä hallitse suomen kieltä eivätkä usein englantia, ei myöskään kodin ja koulun välisessä viestinnässä Vantaalla käytössä olevaa Wilmaa, sähköpostia tai koulun verkkosivuja tästä syystä ole järkevä käyttää.

Vaikka tiedottamisessa ei käytetä sähköisiä viestimiä, on tieto tavoittanut kohderyhmän hyvin ja osallistumisaktiivisuus on ollut vilkasta. Toimintaan osallistuu enimmillään 25 aikuista yhtä kerhokertaa kohden. Yleensä aikuisia kerhossa on 7–20 ja jokaisella aikuisella on mukanaan keskimäärin kaksi lasta.

Sanastokerhon toimintaa kehitetään osallistujilta saadun palautteen ja toiveiden perusteella. Kunkin kerhotunnin lopuksi kuullaan osallistujia ja kysytään miten he ovat kokeneet tunnin ja mitä sisältötoiveita heillä tuleville kerroille olisi. Erityisen hyviksi ja tärkeiksi tehtäviksi osallistujat ovat kokeneet lomakkeentäyttötehtävät, joita kerhossa tehdään paljon. Suomalaisessa yhteiskunnassa lomakkeiden täyttäminen kuuluu arkipäivän asioiden hoitoon ja tämä on myös ensimmäisiä asioita, joihin maahanmuuttaja Suomeen tullessaan törmää. Muista tehtävistä sukupuun piirtämisharjoitus on osoittautunut suosituksi. Harjoitusten tekemisessä huomioidaan aina osallistujien erilaiset

lähtökohdat. Edistyneiden oppilaiden ja huoltajien kanssa voidaan tehdä vaikeampia tehtäviä ja enemmän mm. puhumisharjoituksia ja toisaalta pienimpien osallistujien kanssa edetään leikin kautta.

Osallistujat ovat kokeneet hyväksi sen, että kerhon toiminta-aika ajoittuu työpäivän jälkeiseen ajankohtaan. Positiiviseksi on koettu myös kerhon iloinen ja rento ilmapiiri. Osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen eikä toiminta ole samalla tavalla tavoitteellista kuin opiskelu koulussa. Huoltajilta saatu palaute on ollut erityisen myönteistä ja monet osallistujat osoittavatkin kiitoksensa ohjaajille lahjoin ja halauksin. Merkinä siitä, että toiminta on koettu tärkeäksi, voidaan pitää myös sitä, että osallistujat tuovat paljon tuttaviaan ja kavereitaan mukanaan kerhoon. Kerhonohtajat kokevat kuitenkin haasteeksi isien tavoittamisen. Nyt isien osallistumisaktiivisuus jää huomattavan heikoksi ja jatkossa toiminnan sisältöjä voisi laajentaa niin, että vaihtoehtona olisi esimerkiksi nikkarointikerho tai muu miehiä kiinnostava aihealue.

Kerhotoiminta opetusharjoittelussa

Marja Tervaselkä-Jalonen

Rauman normaalikoulun tehtävänä on opettaa perusasteen luokkien 1-7 oppilaita ja toimia Opettajankoulutuslaitoksessa opettajiksi opiskelevien harjoittelukouluna. Koululla on 260 oppilasta ja se on kaksisarjainen koulu. Syksyllä 2013 koulussa tulee toimimaan luokat 1-9.

Syksystä 2011 Rauman normaalikoulussa on lähdetty kehittämään erityisesti koulun kerhotoimintaa. Kerhotoiminta on haluttu nostaa yhdeksi näkyväksi osaksi koulun toimintoja. Kerhotoimintaa on tuotu esille oppilaiden vanhemmille syksyn vanhempainillassa. Opettajaopiskelijat ovat syksystä lähtien saaneet alla olevan kaavioin mukaan kokemuksellisen tiedon koulun kerhotoiminnasta.

Syksystä 2012 on lähdetty kehittämään eri harjoittelujen profiloitumista niin, että opiskelijalla on valmistuessaan valmiudet ohjata tulevassa työssään kerhoja.

3. TASO

OPISKELIJOILLA ON MAHDOLLISUUS ITSE OHJATA KOULUN KERHOJA

2. TASO

JOKAISEN HARJOITTELUN YHTEYDESSÄ HARJOITTELIJAT SEURAAVAT JA OSALLISTUVAT AKTIIVISESTI KOULUN KERHOTOIMINTAAN 3 TUNTIA HARJOITTELUNSA AIKANA

1. TASO

HARJOITTELIJOILLE INFO JOKAISEN HARJOITTELUJAKSON ALUSSA KOULUN KERHOTOIMINNASTA

Taso 1

Tason 1 tarkoituksena on antaa harjoittelijoille tiedollinen käsitys koulun kerhotoiminnasta. Jokaisen harjoittelun yhteydessä pidetään alkuinfo, jossa käsitellään harjoitteluun liittyviä mm. ajankohtaisia koulun tapahtumia. Harjoittelijoille esitellään konkreettisesti kuvin ja tekstein koululla toimivia kerhoja.

Taso 2

Tasolla 2 aktivoidaan harjoittelijoita seuraamaan heitä kiinnostavia koulun kerhoja. Harjoittelijoita kannustetaan ohjaamaan tai ainakin osallistumaan aktiivisesti kerhon toimintaan. Tavoitteena on laajentaa harjoittelijoiden käsitystä siitä, mitä koulun kerhotoiminta voi olla.

Taso 3

Viimeisellä tasolla opettajaopiskelija on ilmoittautunut halukkaaksi kerhon-ohjaajaksi. Hän suunnittelee itsenäisesti kerhon tavoitteet ja sisällöt. Hän laatii aikataulun ja viestittää siitä koulun ilmoitustaululla. Hänelle korvataan TES:n mukainen korvaus pidetyistä tunneista.

Pohdintaa

Ongelmaksi on noussut 2. tason aktiivinen seuranta. Kerhoja on saattanut olla seuraamassa niin iso ryhmä, ettei heitä kaikkia ole voitu ottaa kerhotunneil-

le mukaan. Lisäksi heidän ohjaamisensa aktiiviseen toimintaan kerhoissa on työllistänyt liiaksi kerhonohjaajia.

Suunnitelmissa on muuttaa 2. tasoa siten, että koulun kerholukujärjestykseen varataan koko vuodeksi 2h/viikko ns. teemakerho, jota ohjaa harjoitteluparit yhteensä 10h/harjoittelu. Tämä on yksi vaihtoehto muun koulutyön osuuden toteuttamiseksi. Toinen vaihto on esimerkiksi olla mukana ja toteuttaa pieni opetustilanne ja esittely vanhempainillassa.

Harjoittelijoilta on kerätty harjoittelun päätteeksi palautetta koulun kerhotoiminnasta. Kyselyyn ovat vastanneet 3. ja 4.vuosikurssilaiset.

Normaalikoulun tarjoama kerhotoiminta ei ollut tuttua kyselyyn vastanneille opiskelijoille. Opiskelijat nostivat esille erityisesti monipuolisen kerhotoiminnan eri aihealueilta. He huomioivat sen, kuinka koulun kerhotoiminta antoi mahdollisuuden tavallisia oppitunteja enemmän välittömään vuorovaikutukseen, leppoisaan ja kiirettömään tunnelmaan. Opiskelijat havainnoivat oppilaiden innostusta ja motivaatiota ja sitä, että monipuolinen tarjonta mahdollistaa erilaisten lasten osallistumisen. Vastaukset voi tiivistää seuraavaan suoraan lainaukseen: *”Oppilaat vaikuttivat innostuneilta ja näytti siltä, että he olivat oikein odottaneet kerhoon pääsyä. Kerhon toiminta oli vapaamuotoisempaa, joten ohjaajien ja oppilaiden välillä syntyi enemmän vuorovaikutusta ja keskustelua kuin oppitunnin aikana. Myös ohjaajat vaikuttivat motivoituneilta ja kiireettömyyden tuntu*

oli nähtävissä. Vapaavalintaisuus ja oppilaiden mahdollisuus vaikuttaa kerhossa tapahtuviin asioihin hyvä juttu.”

Opiskelijoilta kysyttiin heidän suhtautumistaan yleensä koulussa tapahtuvaan kerhotoimintaan. Vastauksissa nousi esille monipuolinen näkemys koulun kerhotoiminnan mahdollisuudesta. Monet näkivät kerhotoiminnan hyvänä ja ehkäpä ainoanakin tilaisuutena harrastaa mieluisia asioita. Lapset voivat koulun kerhotoiminnassa tutustua uusiin harrastuksiin, syventää jo tuttua harrastustaan ja ”saada kipinän koko elämän kestävään harrastukseen”. Koulun kerhotoiminta opiskelijoiden näkemyksen mukaan lisää myös perheiden yhdessä viettämää aikaa, kun lapsen harrastaminen ei enää tapahdukaan illalla.

Opiskelijat nostivat harrastamisen lisäksi koulun kerhojen tarjoamat turvalliset aikuiskontaktit ja lapsen mahdollisuuden sekä tutusta uusiin ystäviin ja viettää yleensäkin ystävien kanssa aikaa. Lapsen kannalta on varmasti myös oleellista seuraava kiteytys: ”Kerhotoiminta on oppilaalle hieno mahdollisuus viettää aikaa koulupäivän jälkeen kavereiden kanssa ja vieläpä koulussa. Kerhojen kautta kouluun ei ehkä tunnu enää niin tylsältä paikalta, vain ”koululta”. Vaan oppilaat voivat ajatella, että koulussa voi tehdä kaikkea kivaakin!”

Opiskelijat pohtivat aihetta myös suhteessa tulevaan opettajan ammattiin. Vastaajat löysivät itsestään halua ryhtyä kerhonohjaajaksi, vaikkapa näin: ”Opettajille varmasti raskas mutta myös mieluinen. Kyllähän se työpäivää pidentää, mutta toisaalta korvauksen siitä kyllä saa”, mutta se on ”opettajalle hieno tilaisuus oppia tuntemaan lapsia vähän vapaammin”. Opettajien mahdollisuudet osallistua kerhojen ohjaamiseen saattoivat olla rajalliset esimerkiksi perheen vuoksi, mutta opiskelijat nostivat esille ajatuksen ulkopuolisen tahon tai vanhempien osaamisen hyödyntämisestä.

Perhekerho

Johanna Wahlman

Myllymäen koulu on perusopetusta antava koulu, jossa opiskelee yleisen tuen oppilaita luokka-asteilla 1-6 ja erityisen tuen oppilaita luokka-asteilla 1-9. Lisäksi koulun tiloissa toimii kaksi esiopetuksen ryhmää. Koulussa on lähes 400 oppilasta.

Perhekerhotoiminta alkoi Myllymäen koulussa ensimmäisen kerran vuonna 2008. Perhekerhoidean kehittivät erityisluokanopettaja ja koulun merkkari eli koulun psykiatrinen sairaanhoitaja. Nyt, merkkaritoiminnan päättymisen jälkeisinä vuosina, Perhekerhoissa ovat vetäjinä toimineet luokkien opettajat.

Jokaiseen Perhekerhon tapaamiskertaan liittyy yhteistä toimintaa yhdessä huoltajien ja oppilaiden kanssa. Toiminta voi olla esimerkiksi liikuntaleikkejä, askartelua, leipomista, pelejä, yhteisiä satuhetkiä, luovaa toimintaa tai yhteinen elämysretki.

Perhekerhossa voidaan keskustella vanhempien kanssa heitä askarruttavista arjen kasvatuskysymyksistä esimerkiksi mitä ylivilkkaus on, lapsen käyttäytymisen ymmärtäminen, vuorovaikutus ja myönteisen käyttäytymisen vahvistaminen, palkintojen käyttö, rajojen asettaminen, jäähyyn käyttö, kodin ulkopuoliset tilanteet jne.

Esimerkkejä kerhotapaamisista

1. Yhteinen keilailta urheilutalolla. Kerhokerran alussa kahviteltiin ja rupateltiin yhdessä ja sitten keilattiin yksi tunti.
2. Museokäynti näyttelyyn Muisku! – koettava näyttely. Värikkäässä näyttelyssä katsojasta tulee kokija ja tekijä, oman elämänsä taiteilija. Tämän kerhokerran ehdotti museossa työskentelevä oppilaan äiti, joka lupautui myös esittelemään näyttelyä.
3. Pikkujoulut koululla. Joulutorttujen ja pipareiden leivontaa sekä glögiä ja laulua kynttilänvalossa.

Perhekerhoa tarjottiin erityisluokkalaisten perheille. Tavoitteena oli, että perheet saisivat toisiltaan vertaistukea ja voisivat vaihtaa kokemuksiaan, ja toisaalta myös, että opettajat tutustuisivat perheisiin paremmin. Kerho järjestettiin noin kerran kuukaudessa. Syksyllä ohjelmassa oli liikuntaleikkejä

koulun salissa, Halloween -juhlat, joihin vanhemmat toivat upeita Halloween-leivonnaisia, laavuretki sekä jouluaskarteluja. Keväällä ohjelma sisälsi keilaamista, lautapeliä pelaamista, retken jäätä pitkin laavulle makkaranpaistoon ja retken maatilalle kotieläinpuistoon. Perheille tarjottiin mahdollisuutta keskustella kasvatukseen tms. liittyvistä aiheista.

Opettajat kokivat kerhon suurimpana hyötynä tutustumisen oppilaiden vanhempiin ja perheisiin huomattavasti paremmin kuin pelkkien hojks-keskustelujen puitteissa. Parempi tuntemus on auttanut monissa palavereissa ja tilanteissa, joissa on esimerkiksi pitänyt käsitellä vaikeita asioita.

Perhekerho järjestettiin myös 2. lk:n erityisluokalle ja yleisopetuksen luokalle. Tavoitteena oli edelleen tutustua perheisiin ja tukea aikaisemmin aloitettua integraatioyhteistyötä. Kerhossa järjestettiin laavuretki suolle, askarrettiin sytykepalaruusuja ja käytiin keilaamassa. Lisäksi järjestettiin pari kaikkien torkaluokkalaisten yhteistä perhekerhokertaa. Näiden tavoitteena oli tutustuttaa eri luokkalaisia ja heidän perheitään toisiinsa.

Joulun alla rakennettiin joulupolku koulun käytävälle. Polun varrella oli pieniä tehtäviä, joissa perheet saivat keskustella omista jouluperinteistään ja vertailla niitä. Polku koristeltiin oppilaiden askartelemilla koristeilla. Kerhossa askarrettiin joulukortteja ja muuta jouluista. Olimme järjestäneet luokkiin erilaisia askartelupisteitä, joissa perheet saivat askarrella yhdessä ja erikseen. Tavoitteena oli kerätä perheitä yhteen koululle tutustumaan ja jutustelemaan yhteisen mukavan tekemisen ja joulunapostelun merkeissä.

Kevään yhteinen perhekerhokerta oli rusettiluistelutapahtuma jäällä. Musiikki soi kovaäänisestä ja tarjolla oli makkaraa ja mehua. Palmusunnuntaita ennen askartelimme virpomavitsoja ja pääsiäiskortteja.

Tänä vuonna suunnitelmassa on syyslukukaudella taasen joulukerho. Se suunnitataan kaikille 2.-luokkalaisille. Ohjelman suunnittelu kaipaa vielä tarkennusta, mutta jotain jouluista askarrellaan. Luokassa järjestetään tonttugolf. Oppilaiden vanhemmat ovat ehdottaneet toimintakerhoa kevääksi ja lupautuneet järjestämään sinne ohjelmaa, kuten kisailuja. Huoltajat ovat mielellään järjestämässä tämän tyyppisiä, toiminnallisia kerhoja.

Kerhojen kohderyhmät

Perhekerhoon kutsutaan oppilaat huoltajineen tietyltä luokka-asteelta. Yh-

dessä kerhossa voi esimerkiksi olla kahden tai useamman rinnakkaisluokan oppilaat huoltajineen tai yhden luokan oppilaat huoltajineen. Perhekerhoja on pidetty Myllymäen koulussa luokille 1-6.

Perhekerhojen päähenkilöinä ovat oppilaat huoltajineen. Perhekerhon pääasiallisesta sisällöstä/aiheesta päättää kerhojen ohjaajat, mutta vanhempien ja oppilaiden ehdotukset kerhojen sisällöistä huomioidaan myös. Vanhempia ja oppilaita osallistetaan toimimaan aktiivisina kerhon jäseninä.

Vanhemmat pääsevät kerhossa tutustumaan toisiinsa, jolloin yhteydenpito vapaa-ajalla mahdollisesti lisääntyy ja oppilaat voivat leikkiä luokkakaveriensa kanssa myös koulun jälkeen. Lisäksi kerhossa on mahdollista saada vertaistukea erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhemmille. Myös vanhemmat, opettaja ja avustajat tutustuvat toisiinsa paremmin, jolloin kodin ja koulun välinen yhteistyö on helpompaa jatkossa. Kerhon jälkeen vanhemmat mahdollisesti löytävät uutta tekemistä lastensa kanssa. Perhekerhot ovat osoittautuneet suosituiksi ja mieluisiksi.

Kerhot projektiharjoittelussa

Merja Kuosmanen, Riina Hänninen ja Petra Kurki

Savonlinnan normaalikoulussa on rekrytoitu luokanopettajaopiskelijoita kerhotoiminnan ohjaajiksi. Toiminnasta on saatu myönteisiä kokemuksia. Kerhotoiminnan toteuttajille pyritään tuomaan konkreettisia ideoita ja herättämään ajatuksia oppilaslähtöisyyden merkityksestä opetus- ja kerhotyössä.

Luokanopettajaopiskelijat ovat tehneet syyslukukauden alussa vapaamuotoisen hakemuksen tarjoamastaan kerhotoiminnasta. Hakemuksessa tuli olla lyhyt kuvaus kerhoideasta, kerhotoiminnan tavoitteista, tilatoiveista, materiaaltoiveista sekä kerhotoiminnan ohjaajien ohjauskokemuksesta. Opiskelijat ilmoittivat jo hakuvaiheessa suorittavatko he kerhojakson opiskeluunsa kuuluvana projektiharjoitteluna (luokanopettajakoulutuksen 3. vuosikurssi) vai tekevätkö he kerhotyön työkokemuksesta kartuttavana palkallisena työnä.

Ote opiskelijoiden kerhohakemuksesta:

”Voisimme toteuttaa 4H-tyylisen kerhon, jossa eri kerroilla tehdään erilaisia kivoja juttuja, esim. askartelua, liikuntaleikkejä, ilmaisua ja näyttelemistä. Ensimmäisellä ker-

hokerralla sovitaan yhdessä oppilaiden kanssa, millaista toimintaa milläkin kerralla tulee olemaan. Samalla on hyvä sopia kerhoon myös yleiset pelisäännöt Näin oppilaat saavat itsekin vaikuttaa siihen, mitä kerhossa tehdään ja toiminta on sellaista, josta he pitävät (oppilaslähtöisyys). Kerho on suunnattu ensisijaisesti 1.-2.-luokkalaisille. Kerhoon otetaan enintään 20 oppilasta. Kerhoa järjestetään 8 x 2 tuntia.” (opiskelijat Riina Hänninen ja Petra Kurki)

Toteutus

Opiskelijat pohtivat jokaisen kerhokerran jälkeen kirjallisesti kokemuksiaan ja tuntojaan Google Docs -alustalle. Myös ohjaaja on kirjannut ajatuksiaan alustalle ja rajannut opiskelijoille pohdittavia näkökulmia. Tästä tuotoksesta on syntynyt reaaliaikaisesti opiskelijoiden projektiharjoittelun itsearviointiraportti.

Kerhon aloitus

Kerhon aloituskerralla aiheena olivat säännöt ja tutustumisleikit. Tapaamisen alussa leikittiin lankakerän avulla tutustumisleikkiä. Lapset saivat kertoa itsestään nimensä lisäksi haluamiaan asioita (esimerkiksi harrastuksensa, lempieläimensä tai -värinsä). Tutustumisleikkejä jatkettiin RÖH- ja lakanaleikillä.

Ryhmäytymisleikit helpottivat uusiin kerhokavereihin tutustumista.

Kerhoon suunniteltu ohjelma esiteltiin lapsille ja he saivat tehdä siihen myös omia lisäehdotuksiaan. Tämä siksi, että kerhossa tehtävät asiat olisivat lasten mielestä mahdollisimman mielekkäitä ja jotta he kokisivat saavansa vaikuttaa kerhon asioihin. Resurssien puitteissa yritetään toteuttaa joitain oppilaiden toiveista. Kerhosäännöt tehtiin yhdessä. Jokainen piirsi oman kuvansa ja kirjoitti kuvaan nimensä. Nämä kuvat leikattiin ääri viivoja pitkin irti paperista ja liimattiin kiinni kartonkiin, johon kerhosäännöt oli kirjoitettu. Ensimmäisen tapaamisen lopuksi menttiin ulos leikkimään hedelmäsalaatista sovellettua tutustumisleikkiä. Leikissä piirin keskellä oleva leikkijä kertoo jonkun asian, josta pitää ja ne jotka pitävät samasta asiasta vaihtavat paikkaa. Tiimiopettajuus luonnistui kerhossa hyvin. Eri osioiden vetovastuusta oli sovittu etukäteen.

Lapset loivat yhdessä yhteiset säännöt kerhon alussa.

Metsäretki

Kerhokerran ohjelmassa oli vuorossa metsäretki. Nimenhuudon jälkeen lähdettiin pukemaan. Eväät päätettiin syödä metsässä. Metsäretkelle käveltiin koulun lähimetsään kukkulalle, jossa syötiin eväät. Eväiden syönnin lomassa ohjaajat kertoivat metsästä ja metsiin liittyvästä mystiikasta:

“Metsä sanana tarkoittaa äärtä, rajaa tai reunaa. Ihmiset ovat uskoneet aina, että metsiin liittyy tiettyä mystiikkaa ja taikaa. On olemassa metsän asukkaat, kuten hiidet, menninkäiset, keijut ja metsänjumala Tapio.”

Kun eväät oli saatu syötyä, kerholaiset kuuntelivat ja haistelivat, miltä metsässä tuoksuu ja miltä siellä kuulostaa. Miltä kuulostaa lehtien rahina jalkojen alla tai tuulen havina puiden latvoissa? Keskusteltiin yhdessä omista metsäkokemuksista. Oppilaille annettiin peilit ja niiden kanssa kuljettiin nuoresa lehtimetsikössä niin, että peileillä katsottiin ylöspäin. Miltä puut ja oksat näyttävät, kun niitä katsoo ihan eri suunnasta? Kerholaisille tuli oksistoista mieleen monenlaista, ne esimerkiksi muistuttivat hieman hämähäkin seittejä.

Retki jatkui polkua pitkin syvemmälle metsään. Seuraavan tehtävän ohjeistus oli “kadonnut” ja se piti etsiä tekemällä erilaisia liikkeitä. Otettiin muun muassa kolme sammakkoloikkaa eteenpäin, pyörittiin neljä kertaa ympäri, tehtiin viisi hiiren hipsuttelua ja niin edespäin. Viimeisenä tultiin vanhan männyn, Täti Vihreän luokse ja tehtiin Täti Vihreän puujumppa. Jumpassa kuviteltiin olevansa puu eri vuodenaikoina. Viimein saatiin viimeinen vihje, jonka perusteella seuraava tehtävä löytyi männyn juurelta. Se luettiin yhdessä. Tehtävänä oli tehdä maataidetta tai metsänhenki luonnon materiaaleista. Hahmolle tuli mieltä myös nimi. Jokainen sai esitellä muille oman valmiin metsänhenkensä.

Metsäretki jatkui harjoittelemalla puun pituuden mittaamista kepin avulla. Metsässä puhuttiin metsän väestä eli metsän voimasta. Kaikkiin metsässä oleviin, puihin ja eläimiin, liittyy tietynlaisia voimia. Voimakkain metsän eläin on karhu. Uskottiin, että jos karhun nimen sanoo, se tulee kutsujan luo. Siksi karhulle on olemassa useita eri lempinimiä (Otso, Mesikämmen ym.). Jokainen oppilas sai sen jälkeen tehdä itselleen metsän voima -korun. Metsästä etsittiin käpyjä, oksia ja muuta materiaalia, jotka kiinnitettiin naruun. Tämän jälkeen aika olikin jo lopussa ja lähdettiin takaisin koululle ja siitä kotiin.

Sadekeppi

Sadekeppi rakennettiin katkotuista grillitikuista yhteen liimattujen wc-paperirullien sisälle. Sadekepin sisään varattiin riisiä, kaurahiutaleita ja vanhaksi mennyttä soijarouhetta. Näistä lähti mukavasti erilaisia ääniä.

Sadekepin valmistus eteni seuraavasti:

1. Tehdään putkeen isolla neulalla reikiä

2. Laitetaan rei'istä tikkuja putken sisälle, laitetaan vähän liimaa sisälle.
3. Väritetään ja liimataan paperille kuva/kuvioita, paperi liimataan putken päälle.
4. Putken toiseen päähän leikataan ja kiinnitetään pyöreä pahvi.
5. Putkeen laitetaan riisiä ym.
6. Putken toiseen päähän liimataan myös pyöreä paperi.
7. Sadekeppiä voidaan vielä koristella mm. nauhalla.

Lapset jaksoivat keskittyä tekemiseen ja olivat innostuneita koko kerhon ajan – kaikki meni hyvin. Ehkä kerhon sujuvuuteen oli syynä myös se, että ohjaajat ja oppilaat alkoivat jo tulla tutuiksi, eikä tarvinnut enää vierastaa.

Oppilaille tuli hienoja oivalluksia siitä, millaisia kuvioita putkiin voi tehdä ja millaisia ääniä eri aineista syntyy. Riisi kuulostaa “kovemmalta ja terävämältä” kuin kaurahiutalet ja soijarouhe. Sadekepillle keksittiin myös erilaisia käyttötarkoituksia ja tapoja käyttää sitä. Se voi toimia rauhoittavana sateen kohinana tai vaikka rytmikapulana tai rytmimunana. Oppilaat olivat selkeästi innoissaan ja mukavaa on odottaa kertaa, jossa pääsemme kokeilemaan näitä sadekeppejä. Tämä kerhokerta oli kierrätystä ja innovointia täynnä. Erilaisista roskiin menevistä jättemateriaaleista saa vaikka mitä aikaiseksi. Tästä on hyvä jatkaa seuraavaan kertaan.

Valokuvakehys

Oppilaista otettiin kerhokerran alussa kuva, joka tulostettiin värillisenä. Jokainen oppilas leikkasi omien kasvojensa kuvan ääri viivoja pitkin irti taustasta. Tavoitteena oli tehdä kehykset, jotka voisi antaa esimerkiksi isänpäivälahjaksi. Kehyksien sisään oppilas piirsi kasvojen ympärille oman vartalonsa. Oppilaat olivat koko työskentelyn ajan innostuneita ja jaksoivat hyvin keskittyä tekemiseen. He myös hyödynsivät upeasti mielikuvitustaan alkaessaan luoda oman kasvokuvansa ympärille vartaloa ja muuta rekvisiittaa piirtämällä, leikkaamalla ja liimaamalla lehdestä erilaisia kuvia ja paloja.

Ilmaisuharjoituksia

Kerhokerralla keskityttiin itseilmaisuun erilaisia harjoituksia hyödyntäen. Harjoituksissa tehtiin esimerkiksi sadeputkella sadetta, leikissä sateenvarjo määräsi tahdin. Oppilaat kuvittelivat olevansa tulta ja liikkuivat kuin tuli. Leikittiin peilileikkiä ja taikakaluleikkiä sekä harjoiteltiin still -kuvia.

Ohjaavan opettajan kommentteja

Opiskelijat ovat upeasti ottaneet jo suunnitteluprosessista lähtien kokonaisvastuuta kerhotoiminnasta – työskentelyä on ollut ilo seurata. Huoltajille tiedottaminen on myös hoidettu esimerkillisesti. Ohjaavan opettajan rooli on lähinnä ollut toimia kollegana ja tukijana. Kerhokertojen jälkeen on käyty lyhyt palautekeskustelu kokemuksista sekä samalla lyhyt valmistautuminen seuraavaan kerhokertaan. Tällainen kiireetön pedagoginen keskustelu on aina myös ohjaajan näkökulmasta erittäin suotavaa. Ajatusten jakamiselle valitettavan usein on aivan liian vähän aikaa niin opetus- kuin ohjaustyössä. Kerhotoiminnan ohjaus tuntuu positiiviselta, erilaiselta lisältä arkipäivän ohjaustyöhön. Pedagogisissa keskusteluissa päästään syvemmälle tunnetasolla ja vuorovaikutuksen luonteisuus paranevat tutustuttaessa paremmin.

Kerhoryhmän pieni koko vaikuttaa varmasti myös opiskelijoiden kiireettömyyden tuntemuksiin. Iloa ja yhdessä oppimisen riemua tarvitsemme koulu- maailmaan lisää. Toivon tulevaisuuden kouluun entistä enemmän osallistavia pedagogisia malleja, oppilaslähtöisyyttä, sekä yleensä ottaen osallistavampaa toimintakulttuuria, jonka toteutumisessa kerhotoiminnalla on myös suuri rooli. Uskon, että tätä kautta voimme vaikuttaa myös koulussa viihtymiseen sekä työssä jaksamiseen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman aihekokonaisuuden Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys -tavoitteita voidaan toteuttaa perusopetuksen esi- ja alkuopetus -ikäisten kanssa. Lapsille tarjotaan mahdollisuus sanoa oma mielipiteensä sekä kannustetaan uskallukseen ja uskoon omaan itseensä. Aikuisen vastuulla on olla läsnä ja aidosti kuunnella, arvostaa ja huomioida toiminnassaan lasten mielipiteitä. Tämä luo pohjan yrittäville, osallistuville kansalaisille. Puuhakerhon ohjaajat onnistuivat tässä hienosti.

Opiskelijoiden kokemuksia kerhotyöstä

Kerhon suunnittelu ja toteutus onnistuivat hyvin ja oppilaslähtöisyys toteutui toivomallamme tavalla. Oppilaat saivat melko vapaasti itse päättää ja suunnitella askartelutehtäviä. Rohkaisu vähensi lasten epävarmuutta kyvyistään ja ideoistaan. Ensimmäisen kerhokerran ujoisuus muuttui tutustumisen myötä ja tulimme hyvin toimeen myös haastavampien oppilaiden kanssa. Yhteistyö opiskelijoiden ja ohjaajien välillä toimi moitteettomasti. Ohjaava opettaja oli ensimmäisen kerhokerran mukana ja saimme apua ja neuvoja tarvittaessa. Oppilaat eivät olleet meille entuudestaan tuttuja.

Olemme oppineet suunnittelua, kompromisseja ja suunnitelman muuttamista nopealla aikataululla. Haasteena on ollut välillä myös usean koululla pyörivän kerhon yhteensovittaminen aikataulullisesti. Vanhempien kanssa yhteistyö toimi hyvin. Vanhempien kanssa vaihdettiin yhteystietoja, joka osoittautui toimivaksi menettelyksi.

Kerhotapaamiset olivat mukavia kaikille. Vaikka tavoitteet asetettiin kerhotoinnille, olivat kerhot vapaamuotoisempia kuin opetusharjoittelu normaalisti ja keskustelua oli enemmän. Välillä on hyvä niin lasten kuin aikuisten vain puuhailta yhdessä jotain mukavaa ja tutustua paremmin toisiinsa.

Google Docs on työvälineenä ollut kätevä yhteisten raporttien kokoamiseen. Se vapauttaa kokoontumiselta aikaa ja jokainen voi käydä raportoimassa omaan tahtiin. Lisäksi hyvää on se, että tieto tulee heti jaettua muiden kanssa.

Nuorten parlamentti -kerhotoiminta

Tiina Karhuvirta

Kerhotoimintaa valtakunnan tasolta ruohonjuuritasolle

Nuorten parlamentti -kerhotoiminta on yksi demokratiakasvatuksen toimintamuoto peruskoulun yläluokkien oppilaille. Toimintaa kehitetään yhdessä eduskunnan, Kerhokeskuksen, eri järjestöjen ja opettajien kanssa. Tavoitteena on kehittää ruohonjuuritasoista kerhotoimintaa mahdollisimman osallistavaksi.

Kerhotoiminta keskittyy vuorovuosina paikallistason ja valtakunnallisen tason toimintaan, tosin niin että mahdollinen yhteiskunnallinen Chatti järjestetään vuosittain. Lukuvuosi, jolloin ei ole Nuorten parlamentin istuntoa, keskittyy paikalliseen kuntatason toimintaan, jolloin kerhoissa toteutetaan politiikan nuuskintaa kunnanvaltuustoissa. Virtuaalivarjostamisella tarkoitetaan kansanedustajien valtiopäivätoimien ja muun julkisen esiintymisen seuraamista, tutkimista ja kommentointia (mikäli mahdollista) lukuvuotena, jolloin valmistaudutaan istuntoon.

Kerhotoiminta koulussa

- Politiikan nuuskinta
- Virtuaalivarjostaminen
- Kerhokummikansanedustajat
- Talk show
- Toimittajaoppilaille oma tutustuminen paikalliseen sanomalehteen
- Nuorten omaehtoiset tavat
- Istuntovapaavuotena toimintaa kunnassa

Valtakunnallinen toiminta

- Päätäjätapaamiset kerran vuodessa
- Parillisena vuotena Nuorten parlamentti -istunto (9.-luokkalaiset)
- Parittomana vuotena päätäjätapaaminen toteutetaan ajankohtaisesta teemasta eri toimijoiden ja yhdessä nuorten kanssa (8. ja 9.-luokkalaiset)
- Toimittajaoppilaiden statuksen nosto
- Chatti 1-2 krt vuodessa Verken kanssa

Järjestön tuottaman palvelukokonaisuus tavoitteelliseen kerhotoimintaan; Nuorten parlamentti -toimintakokonaisuutena

Nuorten parlamentti verkkomaailmassa

Nuorteneduskunta.fi -sivusto Nuorten parlamentin verkkotukikohta

Opettajayhteisön aktivoimiseksi kokeillaan Facebookissa toimivaa Nuorten parlamentti sivua, joka on Kerhokeskuksen luoma ja ylläpitämä kokeiluhanke. Sivustoa ylläpidetään ja päivitetään säännöllisesti.

Nuorten parlamentti Facebookissa.

Toimittajaoppilaille oma ohjelma motivaatiota lisäämään

Keskusteluissa suunnittelutiimissä olevien opettajien kanssa esille nousi myös median entistä tehokkaampi hyödyntäminen kerhokokonaisuudessa. Osa toimittajaoppilaista on mukana journalistisesta mielenkiinnosta, mutta osa mukana olevista toimittajaoppilaista olisi mieluummin nk. oppilasedustajana, jolloin heidän motivaationsa ei ole aina paras mahdollinen.

Toimittajaoppilaiden motivaatiota tukemaan ja lisäämään suunniteltiin yhteistyössä Sanomalehtien liiton kanssa kahden kerran mittaista, vain toimittajaoppilaille tarkoitettua toimittajaohjelmaa, joka käsittää kaksi puolipäiväistä lehti-päivää. Sanomalehtien liitto vastaa kontakteista paikallisiin lehtiin.

Muita mahdollisia lisäteemoja toteutetaan jo olemassa olevan materiaalin turvin esim. mielipidekirjoitukset, verkkokeskusteluun osallistuminen tms. kerhon halusta lähtevä toiminta. Toimintaa kehitetään ja kokeillaan vuoden 2013 aikana.

Mediakerho

Saana Saarikivi

Kerho on toteutettu Helsingissä yhteistyössä Porolahden peruskoulun ja Stadi TV:n kanssa sekä kerhon päätyttyä yhteistyötä kehitetään Taideteollisen korkeakoulun kanssa. Lisäksi mukana ovat Helsingin opetusviraston Harrasteharava- ja Ykä-hankkeet.

Stadi TV:n mediakerho kokoontui lukuvuonna 2011-2012 Porolahden peruskoulussa. Kerhon ohjaajana toimi Stadi TV:n tuottaja/kanavapäällikkö. Koulun 6.luokan opettaja valitsi oppilaistaan ne, joita ajatteli kerhon aiheen kiinnostavan tai ne, joilla ei ollut paljon harrastuksia ennestään. Kerhotoiminnan tavoitteena oli perehdyttää kerholaiset audiovisuaalisen tuotannon perusteisiin ja kannustaa heitä omaehtoiseen ilmaisuun välineinä kuva ja ääni. Keskeisenä tavoitteena oli mediakasvatus; medialukutaidon kehittäminen ja kriittisen mediasuhteen muodostaminen oman tekemisen ja televisioilmaisuun tutustumisen kautta. Muita tavoitteita olivat lasten osallisuuden edistäminen, mielikuvituksen käytön vapaus sekä itseilmaisun tukeminen.

Kerhossa konkreettisesti opetettavia asioita olivat mm. videokameran käyttö

ja kuvakerronnan perusteet, kuvan ja äänen suhde, editointiohjelman monipuolinen käyttö, tv-ohjelmien erilaiset muodot, haastattelun tekeminen tv-ohjelmaan sekä esiintyminen kameran edessä toimittajana ja näyttelijänä. Opetus tapahtui ohjaajan antamien videotehtävien kautta, joissa oli aina jokin tietty näkökulma ja toteuttamistapa. Tärkeää tehtävissä oli se, että joka viikko tehtiin yksi tehtävä alusta loppuun, ideoinnista viimeiseen leikkausversioon asti. Kaikki saivat keskittyä siihen osa-alueeseen, joka eniten kiinnostaa.

Keskeinen elementti mediakerhon toiminnassa oli koulussa toimivan ”Yhteisöllisyys, koulu ja älykkäät palvelut (=YKÄ)” -hankkeen koululle rakentama pilottivaiheessa oleva oma sosiaalisen median alusta eli Poris -sivusto. Heti alusta alkaen tavoitteena oli, että kerholaiset tuottavat lukukauden aikana ohjelmia Porolahden omaan yhteisölliseen verkkopalveluun koulun sisäiseen käyttöön. Sivustolle avattiin kerhon oma sivu, jossa oli galleria videoiden julkaisuun ja keskustelupalsta. Kerhotapaamisen loppuksi ohjaaja latasi uudet videot ryhmän galleriaan. Monet menivät heti kotiin päästyään katsomaan ja kommentoimaan niitä sekä näyttivät tuotoksensa heti saman päivän aikana myös kotona vanhemmilleen.

Varsinainen tekninen opetus esim. kameran käyttö ja leikkauksen perusteet tulivat sivutuotteena tehtäviä toteutettaessa, eikä erillistä teoreettista ohjeistusta kerhotunnin alussa tarvittu. Kerholaiset suhtautuivat tehtäviin innostuneesti ja oivalsivat hyvin nopeasti mistä tehtävissä oli kyse. Esimerkki tarinatehtävästä: Ohjeistuksen ohjaaja aloitti piirtämällä parrakkaan Aristoteleen kuvan taululle sekä kirjoittaen ”alku, käännekohta ja loppu”. Tehtävänä oli kuvata ja leikata video, jossa oli nämä kolme elementtiä. Lapset keksivät itse, että elementit voivat olla periaatteessa missä järjestyksessä vain, että elokuva voi alkaa loppuratkaisusta, ja sitten vasta kerrotaan, mitä on tapahtunut. Ohjaaja seurasi ryhmien kuvauksia ja antoi vinkkejä esim. näyttämällä kameran kanssa, että kannattaa kuvata valonlähteen ollessa kuvaajan selän takana. Leikkauksen yhteydessä opeteltiin leikkauksen esteettisiä sääntöjä esim. liikkeestä liikkeeseen leikkaaminen ja huomiopisteen hyödyntäminen. Kerhosuunnitelmaa tehdessä sisältörunko oli varsin avoin. Ohjaaja huomasi, että valmiiden tehtävien kohdalla kerholaiset keksivät lähes poikkeuksetta parempia ideoita kuin aikuinen tehtävien toteutukseen. Ohjaaja ei maininnut kerholaisille ilmaisullisista erikoisuuksista, silti niitä alkoi ilmaantua jo ensimmäisiin videoihin esim. stillkuvien käyttö osana videota, piksillaatio- eli ihmisanimaatio, kuvien nopeutus ja hidastus editissä sekä erikoistehosteiden käyttö. Lisäksi kerholaiset hallitsivat varsin tarkasti television eri konventiot ja formaatit.

Yhden lapsen tylsistyessä tekeillä olevaan tehtävään ohjaaja ehdotti, että hän voisi tehdä piirrosanimaatiota taululla. Tauluanimaatiosta tulikin varsinainen hitti, jota kerholaiset tekivät aina kun heillä oli ylimääräistä aikaa. Erityisesti pojat, jotka olivat varsin hyviä piirtäjiä, kehittivät siitä oman sarjakuvan ja animaation yhdistelmän. Kerhossa tehtiin animaatioita myös muovailuvahasta. Keväällä, kun presidentinvaalit olivat ajankohtainen aihe, kerholaiset tekivät kaikki ehdokkaat muovailuvahasta ja kuvasivat niitä.

Kevätlukukaudella kerholaiset hallitsivat tekniikan ja tehtävien vaatimustaso nostettiin. Kevätkaudella kerholaiset halusivat tehdä yhden pidemmän yhteisen lyhytelokuvan, jonka tuotanto jatkui useammalla kerhotapaamisella. Kouluryöstäjä -elokuvan kuvauksiin käytettiin yksi kerhokerta ja editointi suoritettiin toisella kerralla. Kerholaiset tekivät myös mainostauot elokuvaan. Keväällä kerholaisten asuinalueella järjestettiin ensimmäistä kertaa asukas-yhdistyksen toimesta lasten Roihukino -tapahtuma, johon alueen lapset saivat lähettää itse tekemiään animaatioita esitettäväksi. Kerhossa tehtiin muutamia animaatioita, jotka lähetettiin tapahtumaan.

Kerho oli koko lukuvuoden mittainen. Se kokoontui syyslukukaudella 10 kertaa ja kevätlukukaudella 15 kertaa. Kerhon alkaessa sovittiin, että kerho olisi joulun asti. Mutta kerholaisten toiveesta sitä jatkettiin myös kevätlukukausi. Kuusi lasta ryhmässä oli toimiva ryhmäkoko, sillä isompaan ryhmään ei olisi ohjaajan aika, käytettävissä olevat välineet tai tila antaneet myöten. Videoita tehtiin jokaisella kerhokerralla 1-3 eli yhteensä niitä oli lopulta n. 50.

Stadi TV:n mediakerho on esimerkki kerhotoiminnasta, jossa kerhon ohjaajana toimii jonkin erityisalan ammattilainen. Stadi TV:n tuottaja/kanavapäällikkö on itse myös opiskelijana Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulussa kuvataidekasvatuksen muuntokoulutuksessa, tavoitteena valmistua taide- ja mediakasvattajaksi. Kerhoa ohjattaessa hän hankki itselleen uuteen koulutukseen liittyvää opettamiskokemusta. Kerholaiset suhtautuivat ohjaajaan media-alan ammattilaisena. Kerhossa pyrittiin käyttämään opetuksessa asioista samoja nimiä, joita ammattilaiset käyttävät. Esimerkiksi videon muuntaminen valmiiseen muotoon on exportointia, joka tuli osaksi kerholaisten sanastoa. Lapset selvästi arvostivat sitä, että kerhossa puhuttiin oikeilla käsitteillä.

Ohjaaja havaitsi, että kerho merkitsee kerholaisille muutakin kuin vain uusien taitojen oppimista. Videotehtävien lomassa ja tekemisen aikana käytiin paljon keskusteluja, joissa kerholaiset pohtivat ajankohtaisia uutisaiheita. Erityisesti

kevällä kerholaisia alkoi jännittää lähestyvä yläasteelle siirtyminen, koska he olivat menossa eri kouluihin. Kyseisestä teemasta keskusteltiinkin kerhossa.

Tulevaisuudessa mediakerhon sisältöjen lisäksi kokeiltua kerhon rakennetta on tarkoitus hyödyntää Helsingin kerhotoiminnassa niin, että jonkin alan loppuvaiheen opiskelija ohjaa opettajan kanssa yhdessä koulun kerhoa. Tällöin saatu hyöty on molemminpuolinen; opettaja saa mahdollisuuden täydentää osaamistaan oman työn ohella omalla koulullaan ja opiskelija saa lisäansioiden lisäksi mm. opettamiskokemusta. Kun kerhossa on kaksi ohjaajaa (opettaja ja opiskelija), voi kerholaisten lukumäärä ryhmässä olla suurempi. Koulujen kerhotoiminnan ja Aalto-yliopiston Taideteollisen korkeakoulun yhteistyön kehittäminen on aloitettu tämän kerhon tuoman kokemuksen pohjalta Helsingissä.

Kerho erityisoppilaille

Johanna Wahlman

Myllymäen koulu on perusopetusta antava koulu, jossa opiskelee yleisen tuen oppilaita luokka-asteilla 1-6 ja erityisen tuen oppilaita luokka-asteilla 1-9. Lisäksi koulun tiloissa toimii kaksi esiopetuksen ryhmää. Koulussa on yhteensä lähes 400 oppilasta. Erityisluokanopettajilla on mahdollisuus järjestää kerhotoimintaa Lappeenrannan Myllymäen koulun yläkoulun oppilaille.

Kerhon tavoitteet

Kerhon tavoitteena on tukea nuorten eettistä ja sosiaalista kasvua sekä itsensä monipuolista kehittämistä. Tarkoituksena on edistää myönteisten harastusten viriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa, mukavassa ja rauhallisessa ympäristössä. Haluamme antaa syrjäytymisvaarassa oleville nuorille erilaisia toimintamalleja ja elämyksiä, jotta he osaisivat ja uskaltaisivat tulevaisuudessa osallistua erilaisiin tilanteisiin, tapahtumiin ja voimaantua. Tavoitteena on myös korostaa suvaitsevaisuuden ja ympäristökasvatuksen edistämistä.

Kerhotoiminnasta

Kerhon ohjaajat ovat suunnitelleet kerhotoiminnan sisällöt oppilaiden tarpeet ja toiveet huomioon ottaen. Välillisesti kerhomme on vaikuttanut positiivisesti

yhteistyöhön huoltajien kanssa, sillä useat nuoret asuvat syrjäseudulla tai eivät muuten liiku itsenäisesti, joten tapaamme huoltajia mukavissa, kouluajan ulkopuolisissa, tapahtumissa.

Esimerkkejä kerhokerroista:

- toiminnallisia harjoitteita, tunteista sekä tuntemuksista keskustelua (vahuus-kortit) ja mukavaa yhdessäoloa
- Häh? -teatteriesitys ja kahvit
- teemme yhdessä etnistä ruokaa ja tutustumme samalla nuorten valitsemaan kulttuuriin
- kaupunginorkesterin konsertti
- oppilaiden toivekerta (leikkejä ja pelejä)
- oppilaita kiinnostavan harrastuksen esittelijä
- peli-ilta (huoltajat mukaan?)
- nuorten työpajatoiminnan esittelyä (nuoret tulevat itse kertomaan meille kokemuksistaan ja näyttämään elämästään tekemänsä musiikkivideon)

Kerhon vaikutuksista

Kerhotoimintaan on osallistunut lähes puolet yläkoulumme oppilaista. Jo ensimmäinen kerhokertamme vaikutti positiivisella tavalla nuorten käyttäytymiseen koulussa seuraavana päivänä. Kerhotoiminta on vahvistanut ko. nuorten kaverisuhteita ja yhteistyötä kouluajan ulkopuolella. Kerhotoiminnan jälkeen eräs yläkoululainen kävi ensimmäisen kerran elämässään kaverinsa kanssa keilaamassa ilman huoltajia. Hän ei siis ikinä aikaisemmin ollut käynyt missään pelkästään kaverin kanssa. Kerhotoiminta on vaikuttanut monen nuoren elämään suuresti, sillä harva heistä muutoin saa tällaisia kulttuurielämyksiä, uusia toimintamalleja, tai muuten liikkuu ilman huoltajia. Toimintasuunnitelmaa päivitetään aina tarpeen mukaan.

Sykäyskerho

Pirkko Korhonen

Sykäyskerhossa nuoret luovat tulevaisuuttaan

Sykäyskerhon toimintamalli on esimerkki 9.-luokkalaisten ja ammatillisen oppilaitosten yhteistyöstä. Salon alueella Sykäyskerho syntyi opettajien huolesta: joidenkin 9.-luokkalaisten on vaikea löytää omaa tulevaisuuden polkua. Nuoria haluttiin auttaa löytämään itsessään olevat vahvuudet sekä antaa oikeita kokemuksia mahdollisista tulevaisuuden ammateista. Sykäyskerhoa voidaan kuvata myös kokemukselliseksi opinto-ohjaukseksi.

Sykäyskerhon toimintasuunnitelma, sykayskerho.blogspot.fi

Sykäyskerhoja järjestivät Salon peruskoulut, Perniön yhteiskoulu, Meritalon koulu sekä Someron peruskoulu yhdessä Salon ammattiopiston kanssa. Rahoitus järjestettiin koulujen omista resursseista sekä valtion kerhorahoituksen avulla.

Oppilaille luotiin nettiin oma virtuaalinen Kotipesä ja ohjaamisessa sekä itsensä ohjaamisessa käytettiin Keikkailu-kirjaa. Kirjassa esitellään tuloksia oppijakeskeisimpien oppimisympäristöjen kehittämisestä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kanssa.

Kerho kokoontui useita kertoja lukuvuoden aikana Salon ammattiopiston eri yksiköissä. Nuoret saivat tutustua kulttuurialaan, hius- ja kauneusalaan, kaupallisiin opintoihin, autoalaan sekä catering -yksikköön. Nuorille oli valmisteltu hauskaa ja motivoivaa tekemistä. Kuljetus oli järjestetty ja jokaisesta vierailusta jäi nuorille hymy kasvoille.

Kerhon synnyttivät Salon ammattiopistosta Riikka Riihimäki, Johanna Rintanen ja Salon alueen yrittäjyyskasvatuksesta vastaava opettaja Pirkko Korhonen.

Arviointi

Sykäyskerho saavutti sille asetetut tavoitteet. Nuoret löysivät mieluisan jatko-opintopaikan ja moni heistä opiskelee tyytyväisenä Salon ammattiopistossa. Tärkeää on myös, että he kokevat olevansa oikealla, omalla alallaan. Muuttamat eivät päässeet juuri haluamiinsa opintoihin, mutta eivät suunnittele siirtymistä tai uudelleen hakemista ”ykköskohteeseensa”.

Sykäyskerho on oivallinen tapa ehkäistä nuorten syrjäytymistä, auttaa nuorta löytämään omaa paikkaansa tulevaisuuden työuralla. Sykäyskerho ja Keikkailu -oppimisympäristö vahvistavat nuorten osaamisen ja pärjäämisen tunnetta.

sykayskerho.blogspot.fi, keikkailu.blogspot.fi

Ideamylly, sykayskerho.blogspot.fi

LÄHTEET

- Demokratiakasvatusselvitys. 2011. Raportit ja selvitykset 2011:27. Helsinki: Opetushallitus.
- Häikiö, L. 2009. Kerhotoiminnan merkitys lapsen ja nuoren hyvinvointiin. Esimerkkinä Tampereen kaupungin Harrastava iltapäivä -hanke. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta - osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.
- Karhuvirta, T. 2009. Koulun kerhotoiminta lasten ja nuorten osallisuuden lisääjänä. Teoksessa Kenttälä, M. ja Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.
- Karhuvirta, T. 2012. Koulun kerhotoiminta - formaalin ja nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Markus Söderlund, M. (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128.
- Kasurinen, H. 2009. Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö peruskoulussa. Teoksessa Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) Kerhotoiminta - osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus - koulutyön tuki ry.
- Kerhokeskuksen lausunto Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmisteleavan työryhmän muistiosta 22.5.2012.
- Kerhot hyrräämään. Näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. Rajala, R. (toim.) Oppaat ja käsikirjat 2011:11. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print –Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kerhotoiminta - osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. 2009. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.
- Koulun kerhokäsikirja. 2008. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. Helsinki: Libris Oy.
- Koulun kerhotoiminta, hyvinvointia lapsen ja nuoren elämään - näkökulmia -laatuun, vakiinnuttamiseen ja toimenpiteisiin. 2010. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. Helsinki: Aksidenssi Oy.

- Nuorisolaki (72/2006).
- Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmistelevan työryhmän muistio. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:8.
- Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit. Osa julkaisusta 2012:29. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki 2012.
- Perusopetuksen laatukriteerit. 2010. Opetusministeriön julkaisuja 2010:6. Helsinki: Yliopistopaino.
- Perusopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010. Määräykset ja ohjeet 2011:20. Opetushallitus. www-lähde http://www.oph.fi/download/132882_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_ja_taydennykset2010.pdf (luettu 27.11.2012.)
- Perusopetuslaki (628/1998).
- Pohjola, K. & Jokinen, K. 2009. Media oppimisympäristönä ja haasteena koululle. Nuorisotutkimus 1/2009.
- Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä. Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Helsinki: Edita.
- Pyhältö, K. 2012. Koululla on väliä. Oppimista ja hyvinvointia rakentava koulun arki. Koulun kerhotoiminnan valtakunnallinen ajankohtaistilaisuus 5.10.2012
- Rytkölä, T.; Kesler, M. ja Karhuvirta, T. 2011. Yrittäjyys-, kansalais- ja tiedekasvatus yhteisen sateenvarjon alla – järjestön näkökulma kansalaisen taitojen kehittämiseen. Teoksessa Rytkölä, T.; Ruskovaara, E. ja Järvinen, M.R. (toim.) Yrittäjyyskasvatus perus- ja toisella asteella - näkökulmia pedagogiikan kehittämiseen. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy.

Koulun kerhotoiminnalle on laadittu yleiset laatukriteerit, joiden mukaan koulun kerhotoimintaa voidaan arvioida. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemat laatukriteerit ohjaavat opetuksen järjestäjän ja koulun toiminnan arviointia siitä, miten laadukkaasti koulun kerhotoimintaa on toteutettu. Laatukriteerit ovat osa Perusopetuksen laatukriteeristöä ja ne arvioidaan osana koulun vuosittaista toiminnan arviointia.

Koulun kerhotoiminnalla on useita oppilaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä myönteisiä vaikutuksia. Kerhojen vapaassa, luottamuksellisessa ja vuorovaikutuksellisessa ilmapiirissä on turvallista opetella perustelemaan omia näkemyksiään ja vastavuoroisesti pysähtyä kuulemaan, mitä toinen minulle sanoo. Monipuolisissa ja laadukkaissa kerhoissa oppilaille on oikeasti mahdollisuus kokeilla jotain sellaista, jota tämä ei ole koskaan aikaisemmin kokeillut, ehkä hän ei ole edes tiennyt sellaisten harrastusten ja toimintojen olemassa olost. Toisaalta kerhoissa oppilas voi syventää osaamistaan kiinnostuksen kohteistaan.

Tähän kirjaan on koottu perustietoa koulun kerhotoiminnasta ja siihen liittyvistä monipuolisista oppimisympäristöistä. Oppilalle tärkeitä ovat monenlaiset mahdollisuudet toteuttaa koulun kerhotoimintaa moniammatillisesti. Laadukkaaseen kerhoon halutaan tulla yhä uudestaan, joten kerhotoiminnan laadun arviointiin ja kehittämiseen liittyvät myös ohjaamisen vastuukysymykset.

Kirjaan on koottu myös erilaisia esimerkkejä siitä, kuinka koulut ovat toteuttaneet hyvinkin monipuolista ja oman koulun erityisiin tarpeisiin vastaavaa kerhotoimintaa.

KERHOKESKUS

Mariankatu 15 A 11

00170 Helsinki

p. (09) 6962 440

kerhokeskus@kerhokeskus.fi

www.kerhokeskus.fi

www.facebook.com/kerhokeskus